

**BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KONUSUNDA YAPILMIŞ
HİZMET İÇİ EĞİTİMLERİN NİTELİĞİNİ ETKİLEYEN
FAKTÖRLER: BİR İÇERİK ANALİZ ÇALIŞMASI**

Önder YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi

**Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Ana Bilim Dalı**

**Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN
2013**

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR ÖĞRETİM VE TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
**BİLGİSAYAR ÖĞRETİM VE TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
BİLİM DALI**

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KONUSUNDA YAPILMIŞ HİZMET
İÇİ EĞİTİMLERİN NİTELİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: BİR
İÇERİK ANALİZ ÇALIŞMASI

(Factors Affecting the Quality of In-Service Trainings About
Information Technology: A Content Analysis)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Önder YILDIRIM

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN

**ERZURUM
TEMMUZ-2013**

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN danışmanlığında, Önder YILDIRIM tarafından hazırlanan “Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılmış Hizmet İçi Eğitimlerin Niteliğini Etkileyen Faktörler” başlıklı çalışma 18 / 07 / 2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Yüksel GÖKTAŞ

İmza: .....

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN

İmza: .....

Juri Üyesi: Yrd. Do. Dr. Suat ÇELİK

İmza: .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

30../27../2013

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

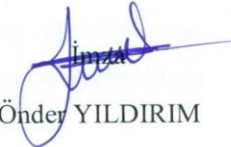
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılmış Hizmet İçi Eğitimlerin Niteliğini Etkileyen Faktörler ” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

18 / 07 / 2013

Önder YILDIRIM

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KONUSUNDA YAPILMIŞ HİZMET İÇİ EĞİTİMLERİN NİTELİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: BİR İÇERİK ANALİZİ ÇALIŞMASI

Önder YILDIRIM

2013, 81 Sayfa

Herhangi bir yeniliğin amacına ulaşması, o yeniliği öğretmenlerin anlaması, kabullenmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Sistemdeki değişiklikler kişisel değişimle yakından ilgilidir. Bu aşamada hizmet içi eğitim önemlidir. Hizmet içi eğitim öğretmenlere yeniliklerin, reformların ve gelişmelerin tanıtılması, gerekli eğitimlerin verilmesi ve değişimin kolaylaştırılmasında önemli yere sahiptir. Bu kapsamda teknolojinin eğitim alanlarına entegrasyonu söz konusu olmaktadır. Bu entegrasyon sürecinde etkili yöntemlerden biri de hizmet içi eğitimidir.

Bu çalışmada bilişim teknolojileri konusunda verilen hizmet içi eğitimler ile ilgili yapılmış akademik yayınlar (tez, makale ve bildiri) incelenerek bu eğitimlerin niteliğini etkileyen temel faktörlerin neler olduğu ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmada araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmış ve Fraenkel & Wallen (2000)' in 8 aşamalı içerik analiz adımları takip edilmiştir.

Konu ile ilgili bilimsel yayınlar sosyal ve eğitim alanındaki akademik yayınları barındırdığı için YÖK Tez Kataloğu, EBSCOHOST, ProQuest, Web of Science, Science Direct, IEEE/IET Electronic Library (IEL) ve Tokat-ULAKBİM veri tabanlarından elde edilmiştir. Detaylı bir araştırma sürecinden sonra incelenecek 170 adet yayın tespit edilmiş ve bu tespit edilen yayınların içerisinde 51 adet yayının sonuç ve öneriler bölümü bu çalışmanın bulgularında sunulan maddeleri oluşturmuştur. Oluşturulan maddeler hizmet içi eğitimi planlama, uygulama ve değerlendirme kavramsal çerçevesi kullanılarak ayrıştırılmıştır.

Teknik alt yapı ve ortamın uygun olması ve hazır olması, HİE' lerin kursiyerlerin uygun zamanına göre olması, uzaktan eğitim uygulamalarının kullanılabilir olması ve kurs bitiminde kursiyerlerin değerlendirilmesi ortaya çıkan temel bulgulardır. Bu sonuçlar neticesinde bundan sonra bilişim teknolojileri konusunda yapılacak HİE' ler ve araştırma çalışmaları için ortaya çıkan bulgular ankete dönüştürülerek kursiyerler üzerinde uygulanabilir ve araştırma bulguları ile karşılaştırma yapılabilir. Ayrıca elde edilen bulgular bir kriter listesi olarak belirlenip BİT konusundaki HİE' lerin planlama ve değerlendirme aşamalarında yol gösterici olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bilişim Teknolojileri, Hizmet içi Eğitim

ABSTRACT
MASTER THESIS
FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF IN-SERVICE TRAININGS
ABOUT INFORMATION TECHNOLOGY: A CONTENT ANALYSIS
Önder YILDIRIM
2013, 81 Pages

Realization of any invention largely depends on the fact that these inventions must be fully understood, adopted and practiced by the teachers. Changes in the system are closely related to personal changes. In-service training is important at this stage. In-service training is especially important in that teachers have an opportunity to learn the latest innovations, developments and reforms through it. In this sense, integrating technology into education can be thought. No doubt, the most effective method in the process of integration is in-service training.

The purpose of this study is to show the factors that affect the qualities of in-service trainings about information technology. The research was carried out through the method of content analysis as one of research methods and Fraenkel & Wallen (2000)' 8 step content analysis approach has been followed in the study.

YÖK Thesis Catalogue, EBSCOHOST, ProQuest, Web of Science, Science Direct, IEEE/IET Electronic Library (IEL) ve Tokat-ULAKBİM databases were selected since these databases contains scientific publications on the subject of social and academic issue in the field of education. After a detailed search process, 170 publications were determined and from these publications results and conclusion part of 51 study were contributed items presented in the results of this study. These items were separated into three categories by using conceptual framework of planning, implementation and evaluation.

Suitability and readiness of technical infrastructure and platform, arrangement of in-service trainings time according to participants, opportunity to use distance education applications and evaluation of participants at the end of the trainings were main findings of this study. Items emerged in the results of the study can be used in the formation of a survey which can be employed participants of in-service trainings and findings of the

survey can be compared with results of this study. In addition to this, items generated in this study can be used as a checklist and this checklist can be used as guide in the planning and evaluation of in-service trainings about information technology.

Keywords: Information Technology, In-Service Training

ÖNSÖZ

Sürekli gelişen ve yenilenen teknoloji dünyası hayatımızın her noktasında yerini almış ve bundan sonrada yerini almaya devam edecektir. Bu değişim içerisinde gelişmiş ülkelerde teknolojiden en üst seviyede faydalanabilmenin arayışları içerisine girmişlerdir. İşte bu arayışlardan bir tanesi de teknolojinin eğitime entegrasyonu olmuştur. Bu bağlamda araştırmada teknolojiyi konu edinen ya da teknolojiyi uygulamasında kullanan hizmet içi eğitimlerin niteliklerini etkileyen faktörleri ortaya çıkararak, yapılacak olan hizmet içi eğitimlere öneri niteliğinde yol göstermesi açısından yararlı bir çalışma olmasını amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın konusunun belirlenmesi ve planlanması aşamalarında beni yönlendiren ve çalışmalarım boyunca her türlü desteği sağlayan çok değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN' a teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmaya başladığım günden beri desteklerini ve yardımlarını benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Yüksel GÖKTAŞ' a teşekkür ederim.

Çalışmam sırasında hem destek hem de sabrından dolayı ve de beni hiç yalnız bırakmadığı için değerli eşim Rukiye YILDIRIM' a teşekkür ederim.

ERZURUM-2013

Önder YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırma Sorusu.....	2
1.2.1. Alt Araştırma Soruları.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	2
1.5. Sınırlılıklar	3

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.1. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve	4
2.1.1. Eğitim ve Öğretim.....	4
2.1.1.1. Eğitim.....	4
1.1.1.2. Öğretim	6
2.1.2. Eğitimin Önemi ve Amacı	8
2.1.3. Eğitim Türleri.....	10
2.1.3.1. İnfomal Eğitim	10

2.1.3.2. Formal Eğitim	11
2.1.3.2.1. Örgün Eğitim	12
2.1.3.2.2. Yaygın Eğitim	13
2.1.3.2.2.1. Halk Eğitimi	14
2.1.3.2.2.1.1. Hizmet İçi Eğitim	15
2.1.3.2.2.1.1.1. Hizmet İçi Eğitimin Önemi	15
2.1.3.2.2.1.1.2. Hizmet İçi Eğitimin Gerekliliği	15
2.1.3.2.2.1.1.3. Hizmet İçi Eğitimin Amaçları	16
2.1.3.2.2.1.1.4. Hizmet İçi Eğitimin Yararları	16
2.1.3.2.2.1.1.5. Hizmet İçi Eğitimin Etkililiği	177
2.1.3.2.2.1.1.6. Hizmet içi Eğitimde Kullanılan Yöntemler	18
2.1.3.2.2.1.1.6.1. İş Başında Eğitim	18
2.1.3.2.2.1.1.6.2. İş Dışında Eğitim	18
2.1.3.2.2.1.1.6.3. İşe Alıştırma Eğitimi (Oryantasyon Eğitimi)	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM.....	20
3.1.Araştırmanın Yöntemi	20
3.2.Araştırma Modeli	20
3.3.Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR ve YORUM.....	33
4.1.Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılan Hizmet İçi Eğitim’leri Planlama Aşamasında Etkileyen Faktörler Nelerdir?	33
4.2.Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılan Hizmet İçi Eğitim’leri Uygulama Aşamasında Etkileyen Faktörler Nelerdir?	37
4.3.Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılan Hizmet İçi Eğitim’leri Değerlendirme Aşamasında Etkileyen Faktörler Nelerdir?	42

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.TARTIŞMA VE ÖNERİLER	45
KAYNAKÇA	49
EKLER.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	66

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Yök Tez Katoloğu Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	24
Tablo 3.2. Web of Science Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	25
Tablo 3.3. EBSCO Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	25
Tablo 3.4. IEEE Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	25
Tablo 3.5. ProQuest Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	26
Tablo 3.6. Science Direct Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	26
Tablo 3.7. Tokat-ULAKBİM Veri Tabanı Yayın Sayıları.....	26
Tablo 4.1 Planlama Basamağı Bulgular Tablosu.....	33
Tablo 4.2. Uygulama Basamağı Bulgular Tablosu.....	38
Tablo 4.3. Değerlendirme Basamağı Bulgular Tablosu.....	42

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Formal Eğitim.....	12
Şekil 3.1. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	28

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

BİT :Bilgi ve İletişim Teknolojileri

HİE :Hizmet İçi Eğitim

ICT :Bilgi ve İletişim Teknolojileri (Information And Communication Technologies)

MEB :Milli Eğitim Bakanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Ülkemizde yıllardır süren eğitim sorunları, günümüzde de teknolojinin eğitime dahil olması ile birlikte artış göstermektedir. Bu sorunların ortadan kaldırılması için her geçen gün yeni bir adım atılmakta, fakat bazı durumlarda yetersiz kalmaktadır. Eğitimdeki sorunların çözümüne yönelik atılan adımlardan bir tanesi hizmet içi eğitim olmaktadır.

MEB; öğretmenlerin mesleki kriterlerini yükseltmek ve kaliteyi artırmak, kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlamak, eğitimde teknoloji kullanımını sağlamak ve artırmak, böylece öğrencilerin akademik bağlamda başarılarını yükseltmek amacıyla birçok girişimde bulunmaktadır. Eğitim de bilgisayarların kullanılmaya başlaması ve git gide yaygınlaşması, MEB'in bu amaçları gerçekleştirmek üzere izlediği stratejilerden biridir (Akkoyunlu, 2002). Her geçen gün teknolojinin hızla gelişmesi, eğitim içerisinde de teknolojiyi kullanmaya zorunlu kılar hale gelmiştir. Bu zorunluluk neticesi ile teknolojiyi kullanacak olan öğretmenlerinde süreç içerisinde teknolojiye kendilerini adapte edebilmeleri gerekmektedir.

Geçmişten günümüze Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar, Bilişim Şurası raporları tüm öğretmenlere bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda eğitim verilmesi gerektiği açıkça belirtmektedir (Akıncı & Seferoğlu, 2010). Özellikle son zamanlarda çağı yakalamak ve Avrupa Birliği standartlarını yakalamak adına eğitim üzerine yapılan yatırımlar (Fatih Projesi gibi), öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlıklarının artırılmasına dikkat çekmektedir. Geçmişten günümüze dek öğretmenlerin sürekli teknolojiye ayak uydurmak için hizmet içi eğitimlere tabi tutuldukları açıkça görülmektedir. Bunun en bariz göstergesi olarak öğretmenlerin not sistemlerini çevrimiçi olarak sisteme yüklemeleri, öğrencilerin notlarını karneden önce internet üzerinden erişim sağlayabilmeleri, tablet bilgisayarların, etkileşimli tahtaların eğitim ortamına entegrasyonu gibi daha sayabileceğimiz birçok uygulama öğretmenlerimizin de bu teknolojileri kullanmalarını gerektirmektedir. Hizmet içi

eğitimler bunu sağlamanın en önemli yollarından biridir. Bu kapsamda yapılan araştırma bilişim teknolojileri konusunda yapılmış yurt içi ve yurt dışı yayınları içermektedir.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmanın temel problemi “ bilişim teknolojileri konusunda yapılan hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen faktörler nelerdir ” şeklinde ifade edilebilir.

Alan yazında hizmet içi eğitim ile ilgili yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar hizmet içi eğitimlerin farklı yönlerini ele almışlardır. Dolayısıyla hizmet içi eğitimlerin niteliği ile ilgili doğrudan bir çalışma mevcut değildir. Böyle bir çalışma yapılan çalışmaların planlama ve değerlendirme aşamalarını bir araya getirerek yapılacak hizmet içi eğitimler için rehber olacaktır.

1.2. Araştırma Sorusu

Araştırma Sorusu: Bilişim teknolojileri konusunda yapılmış hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen faktörler nelerdir?

1.2.1. Alt Araştırma Soruları

Bu probleme daha ayrıntılı yanıtlar bulabilmek için oluşturulan alt araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir:

- 1) Bilişim teknolojileri konusunda yapılan hizmet içi eğitimleri planlama basamağında etkileyen faktörler nelerdir?
- 2) Bilişim teknolojileri konusunda yapılan hizmet içi eğitimleri uygulama basamağında etkileyen faktörler nelerdir?
- 3) Bilişim teknolojileri konusunda yapılan hizmet içi eğitimleri değerlendirme basamağında etkileyen faktörler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, bilişim teknolojileri konusunda düzenlenen hizmet içi eğitimleri niteliklerini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitimde kaliteyi arttırmak için, rol alan ve etkili olan tüm etmenlerin dikkatli bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Eğitimde rol alan en önemli etmenlerden biri de şüphesiz öğretmenlerdir. Öğretmenlere bu kaliteyi arttırmada önemli sorumluluklar düşmektedir.

Günümüz teknolojilerini düşündüğümüzde her geçen gün yeni bir olay yeni bir buluş veya yeni bir teknolojik ürün hayatımızda yerini almaktadır. İster istemez herkes kendisini bu yeni teknolojinin içinde bulmakta ve bu teknolojiyi hayatına entegre etmektedir. Bu entegrasyon sürecinde öğretmenlerin yeni teknolojilere uyumunu sağlamak için hizmet içi eğitimler önemli bir araçtır. Ancak bu hizmet içi eğitimlerin etkili olabilmesi için gerek planlama, gerekse uygulama ve değerlendirme basamaklarının iyi tasarlanması gereklidir. Her ne kadar, alan yazında bilişim teknolojileri konusunda verilen hizmet içi eğitimlerle ilgili çeşitli çalışmalar olsa da, bilişim teknolojileri konusunda yapılacak hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen faktörlerin ortaya konduğu bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada bilişim teknolojileri konusunda verilen hizmet içi eğitimler ile ilgili yapılmış akademik yayınlar incelenerek bu eğitimlerin niteliğini etkileyen temel faktörlerin neler olduğu tek bir çatı altında toplanarak sunulması amaçlanmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma dijital ortamda bulunan tezler ve eğitim alanında bilimsel yayın yapan veri tabanlarındaki yayınlarla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yaptığımız çalışma ile ilgili araştırmamızın temelini oluşturan kuramsal bilgiler ve konu ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve

Smith ve Woeste (1983) hizmet içi eğitimin etkinliğinin ölçülebilmesi için bir takım kriterler geliştirmiştir. Bu kriterleri de hizmet içi eğitim öncesinde, hizmet içi eğitim sırasında ve hizmet içi eğitim sonrasında olma üzere üç gruba ayırmıştır. Araştırma bu 3 tema üzerine kurgulanmıştır. Bu temalar araştırmamızda hizmet içi eğitim öncesini, planlama, hizmet içi eğitim esnasını uygulama ve hizmet içi eğitim sonrasında da değerlendirme oluşturmaktadır. Araştırma sonunda bu temalara göre incelenen dokümanlar madde madde kodlanmıştır. En sonunda da belirlenen temalar neticesinde bilişim teknolojileri konulu hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen faktörler çıkarılmıştır. Konu kapsamında hizmet içi eğitimin de bir eğitim olması nedeniyle araştırmanın kavramı eğitimden başlayarak, hizmet içi eğitime kadar gitmektedir.

2.1.1. Eğitim ve Öğretim

2.1.1.1. Eğitim

Sürekli değişimin olduğu dünyada yaşamın devamlılığı için, eğitim hayatımızın her noktasında yerini almıştır. Bundan sonraki yaşamımızın devamında da yerini almaya devam edecektir. Anne karnında almaya başladığımız eğitim ölünceye kadar devam eder. Örneğin; yeni bir elektronik ürün aldığımızda, ürünün nasıl çalıştığını bilmiyorsak, kullanımını öğrenmek için faaliyete geçeriz. Belki kullanma kılavuzunu okuruz. Belki de internetten yardım alırız. Bu ürünü aldığımız yaş ne olursa olsun genellikle hep aynıdır. Farklılık kuşaklardan dolayı teknolojinin bize sunmuş olduğu

seçenekleri zamana göre kullanmamızla ilgili olarak, ürünü kullanmaya başlama süresi belki değişiklik gösterebilir.

Tarihin bırakmış olduğu izlerden anlaşılacağı üzere, 1980 kuşağı öncesinde teknolojinin ülke şartlarında olanaksızlık ve başka sebeplerden ötürü bu kuşağın teknolojiden uzak kalmasına sebep olmuştur. 1980 den 2000 ne kadar olan kısımda ise yani benimde içinde bulunduğum kuşak teknolojiyi hayatında hissetmeye başlamış sonraki kuşaklar ise teknolojiyi hayatlarının tam manasıyla içinde yaşamaya başlamış ve hala yaşamaya devam etmektedirler. Teknoloji ne seviyede gelişirse gelişsin bize sunduğu seçenekleri değerlendirmeye çalışırız. Dolayısıyla bu değerlendirme sürecinde eğitim hayatımızın her noktasında yerini almaktadır. Hatta eğitim tanımlarından bir tanesinde; sosyal varlık olan insanın sorumlu olduğu toplum içerisindeki, ilgi ve yeteneklerini hatta tüm davranışlarını geliştirdiği sürecin tamamını kapsar (Demirel & Kaya, 2005).

Başka bir tanımda ise eğitim; yaşadığı toplum içerisinde kendi iradesi ile davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir (Oğuzkan, 1993). Tanımdan anlaşılacağı üzere eğitim davranışa yansıması sonucu ortaya çıkmaktadır. Yani bireyin yaşantısı içerisinde davranışlarında değişiklik göstermesi diyebiliriz. Ayrıca davranışın değişebilmesi için bir süreçte gerekmektedir.

Eğitim, hayatın içerisinde kişinin belirlediği amaç doğrultusunda yetiştirir. Bu süreç insanın kişiliğinde değişiklik meydana getirir. Kişiliğinin değişikliğe uğradığı süreç içerisinde en önemli kısmı okullar oluşturmaktadır. Eğitim tek başına okullarda değil, günlük yaşamdaki okul ile eğitim ilişkisi ile birlikte yürütülen bir süreçtir. Bunun haricinde mesleğe atılmak üzere yetiştirilecek gen insanların aldığı kısa süreli eğitim kademeleri de vardır. Ayrıca, eğitim, ailede, iş yerinde, asker ocağında, camide ve insanların bulundukları ortamların içinde yer alır. Kısacası eğitim hayatımızın her anında sürekli yanı başımızdadır (Fidan & Erden, 1986).

Eğitim, kişilere doğumdan ölüme kadar devam eden ve bu süreç boyunca aşılanan bir olgudur. Toplumla ilişkiler, sosyal hayattaki faaliyetler, para kazanma güdüsünün yasal yollardan karşılanması, kültürel faaliyetleri ve iş hayatındaki gelişimi hep eğitimle sağlanır (Giddens, 1993). Eğitimle insanlardaki örf adet gibi önemli kavramlar kuşaklar boyu birbirlerine aktarırlar. Bu aktarma nesiller boyu devam edip

gider. Böylece kuşaklar arasında eğitimin nasıl aktarıldığı da ortaya çıkmış olur. Aslında örflerimiz ve adetlerimiz toplumu bir arada tutan değerler arasındadır. Bu sebeple eğitim toplumu sürekli diri ve birlikte tutan en önemli unsurdur.

Aslında eğitim, toplumsal hedefler doğrultusunda belirlenen ve kişilerin birbirleri ile etkileşimi sonucu onların gelişimlerine katkı sağlarken (Şimşek, 2009) örflerimiz geleneklerimiz toplumda farklılık ve çeşitlilik göstermekte ve bizim gelişimimiz için büyük önem arz etmektedir.

Eğitim kadar önemli olan ve onunla ayrılamayan diğer bir kavramda öğretimdir. Eğitim genellikle öğretimle birlikte belirli amaçlar ve süreç doğrultusunda ilerlediği için bu konuya da değinmemiz kaçınılmaz olacaktır.

2.1.1.2. Öğretim

Öğretime geçmeden önce aslında öğrenmeden bahsedilmesi daha doğru olacaktır. Çünkü Toffler (1998)'in de düşündüğü gibi günümüzün cahil insanları, okur-yazarlığı olmayanların değil, bununla birlikte eski bilgilerinin etkisinde kalıp yeniden öğrenmeye açık olmayan insanlar olacaktır. Günümüz koşulları bilgiye ulaşan, kullanan ve ulaştığı bilgiyi sorgulayan insanların gelişmesini gerekli kılmaktadır. Bilmek yeterli değildir, öğrendiklerimizi uygulamak gerekir, öğrendiklerimizle ortaya bir ürün çıkarabilmek gerekir (Fer, 2009). Bu yüzden öğrenme insanın yaşamı boyunca devam eden eğitim veya öğretimin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenme, birey ile çevresi arasındaki etkileşimin sonucu ortaya çıkan görece kalıcı izlenimli yaşantı ürünleridir.

Öğrenmenin olabilmesi için bireyin uygun bir çevre içine girmesi ve o çevredeki uyarıcılara tepki verebilir durumda olması gerekir. Fakat öğrenme için bu yeterli değildir. Çünkü çevre ile ilişkiden bireyin etkilenmesi ve yeni yaşantılar kazanması zorunluluğu vardır. Dahası, yeni oluşan yaşantıların belirli bir süre kalıcı kılınması ve bireyin bir niteliği haline gelmesi beklenir. Bu beklentinin gerçek anlamda öğrenmeye dönüşüp dönüşmediğinin ise kişinin yaşantı sürecinde karşısına çıkacak etkinliklerde bilgiyi kullanması gereken zamanda kullanıp kullanmadığı anda ortaya çıkacaktır. Eğer öğrenme gerçekleşmiş ise bilgiyi kullanabilecektir. Gerçekleşmemiş ise zaten bu durumun tersi olacaktır.

Öğretim ise, eğitimin bir parçası ya da bir türüdür. Eğitim içerisinde yapılan çalışmaların sistematik bir yapı içerisinde, bir amacı olan ve programlı yürütülen kısmını öğretim olarak adlandırılmaktadır. Öğretim öğrenmenin sistematik biçimde kılavuzlanmasıdır. Buradan hareket edildiğinde, tüm öğretme-öğrenme süreçlerinin belirli amaçlara dönük olarak tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekir (Şimşek, 2009).

Öğretimin bir başka tanımında ise bireyin yaşamı boyunca süren eğitimin okulda ya da sınıf ortamında planlı ve programlı bir biçimde yürütülen bölümü olarak tanımlanmaktadır (Küçükahmet, 1997).

Öğretim eğitimle eşit değildir. Her ikisinin de bu yüzden farklı tanımları vardır. Fakat öğretim eğitimin içinde bulunan belki de olmazsa olmazı olan bir parçasıdır. Öğretimin olabilmesi için verilecek eğitimin bir amaç doğrultusunda, sistemli ya da sistematik bir şekilde, bir program dâhilin de yürütülmesi ve tüm bu istenenlerin bir eğitim kurumunda gerçekleşmesi gerekmektedir. Zaten bu doğrultuda olan bir kurumunda eğitim-öğretimden başka amacı olmasa gerek. Bu yüzden tüm eğitim kurumlarının genel hedef ve amaçları hemen hemen aynı doğrultuda olabilmektedir.

Öğretimde kişinin belli bir mesleğe hazırlanması, yönlendirilmesine ilişkin çalışmalar söz konusudur. Öğretim ile kişi, belli bir mesleğin personeli haline getirilmektedir. Bir başka deyişle kişiye mesleki formasyon verilmektedir. Öğretim, genellikle okul havası içerisinde sürdürülür ve tamamlandığında ilgiliye diploma verilir. Bu formasyonun içeriğinde bazı kez ilkokul, ortaokul ve lisede olduğu gibi belirli düzeylerde genel kültür, bazı kez de belirli mesleklere çevrik mesleki bilgi ve beceriler bulunur (Kalkandelen, 1976). Özellikle son yıllarda okullarda aktif öğrenme olarak öğrencilerin daha çok öğrenme olayında aktif olduğu öğretmenin ise bir rehber konumunda olduğu duruma gelmiştir. Bunun olması öğrenmenin daha çok kalıcı hale gelmesine sebep olabilmektedir. Formasyonun içerisinde öğretenlerin özellikle bu konuları çok iyi bilmesi ve buna göre öğrenenleri nasıl yönlendirmesi gerektiğini idrak etmesi gerekir. Öğretimde dolayısıyla öğreticinin öğretmesi ve öğrencilerinde öğrenme konumunda olması gerekir. Öğrenenlerin öğrendikleri bilgiyi en güzel gösterecekleri yer, öğrendiklerini uygulayacakları birimler olacaktır. Eğer öğrenme olayı gerçekleşmiş ise öğrenenden eğitimin hedef ve amaçları doğrultusunda istenenleri gerçekleştirilmesi

beklenir. Bu yüzden bu süreç çok karmaşık ve bazen de uzun bir süreç haline gelebilmektedir.

2.1.2. Eğitimin Önemi ve Amacı

Bugüne dek eğitim üzerinde çok fazla çalışma yapılmıştır. Eğitim günümüzde önemli ve değerini her geçen gün biraz daha artıran konu haline gelmiştir. Bu yüzden araştırmacıların genellikle vazgeçilmez konularından bir tanesidir.

Üniversite zamanlarında hocalarımızın genellikle kullandıkları tabir kulaklarımda hala yankılanmaktadır. Eğitim doğumdan dört kolluya kadar devam eden bir davranış geliştirme sürecidir denilmekteydi. Şu an baktığımızda eğitimin kavramsal olarak anlamı değişmemekte ve her geçen gün anlamını ve önemini biraz daha hissettirmektedir. Bu yüzden ülkemizde eğitimin önemini tüm bireylere tam anlamıyla yansıtmalıyız. Bu doğrultuda eğitim veren tüm kurumlara büyük ölçüde iş düşmektedir. Çünkü eğitim ilk olarak ailede başlayıp, okullarda bu sürece devam etmekte ve okuldan sonrada ölüme kadar devam etmektedir. En önemli gelişim süreci okulda sağlandığı için bu süreçte çocuğun aldığı eğitim ile kendini toplumun içinde bulmaktadır. Dolayısıyla toplum içerisindeki davranışların büyük çoğunluğu okulda kazanılmaktadır. Bu yüzden eğitim bizim için çok önemlidir. Geleceğimiz gözüyle bakılan çocuklar, eğitim sürecinde tam anlamıyla istedik davranışları yerine getirmesi bekledir. Bu doğrultuda süreci tamamlayan çocuğun hayatın içerisinde almış olduğu eğitimi topluma yansıtması gerekir. Dedğimiz gibi eğitim hayat boyu devam ettiği için tam anlamıyla eğitimi okullarda kazanamayız. Hayatın her safhasında eğitimi almaya devam etmekteyiz.

Eğitimde kalite ve toplumun gelişmişlik düzeyini arttırmak sürekli düşünülmesi gereken bir konu olarak devam etmektedir. Eğitimde kalitenin yükseltilebilmesi ve toplumun gelişmişlik düzeyinin artırılabilmesi, eğitim girdilerinin iyi işlenmesine ve belirlenen hedeflere ulaşılmasına bağlıdır. Hızla gelişen bilim ve teknoloji, birey ve toplum yaşamını etkileyerek eğitimin fonksiyonlarının ve dolayısıyla toplum yapısının da değişmesine neden olmaktadır (Güven, 2006).

Toplum kendi ihtiyaçlarına göre eğitim sistemini belirler ve bu doğrultuda nitelikli insan yetiştirir. Alınan eğitimin hayatımız içerisinde kullanma dönemleri iş hayatımız olmakta ve bu eğitimi genellikle sürekli gelişim döneminden geçirmekteyiz. Okul dönemlerinde alınan eğitim gerçekten de başarılı ise bunun yansımaları olarak iş

hayatında başarı kaçınılmaz olacaktır. İş hayatındaki başarı insanı daha fazla işine yoğunlaşmasına, motivasyonunun artmasına ve çalışma azminin artmasına yol açmaktadır. İşte bu insan eğitimin bir safhasını gerçekleştirmiş ve başarı ile diğer aşamalarını daha verimli bir şekilde gerçekleştirmeye devam edecektir. Bu da doğa olarak topluma yansıyacak ve toplumun ihtiyacı giderilmiş olacaktır.

Teknolojinin sürekli kendini geliştiriyor olması, bu teknolojiyi kullanacak yetenekli insan profilinin doğmasına sebep olmaktadır. Toplumun bu teknolojiye ayak uydurabilmesi için teknolojiyi kullanacak olan insanların eğitimle topluma kazandırılması gerekmektedir. İnsanlık tarihinde bu durum çok bariz bir şekilde görünmektedir. Savaşlar içerisinde yer alan ülkeler kullandıkları teknoloji ile savaşın gidiş yönünü değiştirebilmiş ve diğer ülkelerin ağır hasarlar almasına sebep olmuşlardır. Teknolojinin gelişmesine ayak uyduramayan ülkeler tarihte bu gibi kaçınılmaz sonuçlarla karşılaşmaktadır. Bu yüzden ülkelerin endüstri, sosyoekonomik yapısı ve kültürel değerleri ile bu gelişim sürecini tamamlayarak diğer gelişmiş ülkeler arasında yerini almaktadır.

Teknolojinin bu kadar önemli ve değerli olmasını sağlayacak yine eğitimidir. Eğitimle mesleğe yönelmiş nitelikli insan yetiştirilir ve bu yetiştirilen nitelikli insan teknolojiyi kullanma fırsatı bulur. Bu nitelikli insanların yetiştirildiği iki türlü kaynak bulunmaktadır. Bunlar, mesleklere değişik düzeylerde eleman yetiştiren okul veya bu nitelikteki örgütler, diğeri ise meslekler bakımından personel niteliğinde bulunmayan kişileri iş başında, iş yaptırarak çırak, kalfa, usta hiyerarşisinde yetiştiren iş alanlarıdır.

Her iki kaynağında mesleğinin standartlarının gerektirdiği nitelik ve nicelikte mal veya hizmet üretsin, bütün bunlara karşın, yine de bilim ve teknolojinin ortaya koyduğu hızlı değişiklik ve yenilikler karşısında yetersiz duruma düşmektedir. İşte bu olumsuz durumun giderilmesinde de eğitim yardımı çağrılmaktadır. Teknolojideki bu hızlı gelişmeler, özellikle bunları yakından izlemeyenleri daha büyük çapta etkilemektedir. Bu durum, bir bakıma genç yaşlarda da ihtiyarlamayı yanından getirmektedir. Artık bilgiler ve becerilerdeki geçerlilik yaşam boyu sürüp gitme özelliğini yitirmiştir. Bazı teknolojilerdeki, eskiden bir insan yaşamını kapsar ölçüdeki gelişmeler bir yıl içinde hatta daha kısa sürede oluşmakta ve bu durum o dallardaki personeli hızlı eskitmektedir. Bunun nedeni kişilere ilişkin olmamakla birlikte, bundan bu değişikliklere uyarlanmamaları halinde yine öncelikle personel zarar görmektedir.

Bu zarardan kurtulmanın yolu, kuşkusuz ki yine eğitimden geçmektedir. Kaldı ki gerek personel, gerekse toplum olarak bu hızlı değişime ayak uydurabilmek için gereken çabanın gösterildiği durumlarda bile, personel ve toplumsal gelişmelerdeki hız, yine de teknolojik gelişim hızının gerisinde kalmaktadır. Bu durumun ortaya koyacağı sorunların çözümünde veya bunalımların giderilmesinde eğitim geçerli ve etkin bir araç olmaktadır (Kalkandelen, 1976).

Günümüz rekabet ortamında işletmeleri öne çıkaran en önemli unsur kaliteli personel unsurudur. Personelin kaliteli ve üstün nitelikli hale gelebilmesi için de firmalar eğitime gereken önemi vermek zorundadırlar. İşletmelerde eğitimin temel amacı diğer alanlarda olduğu gibi karlılığı artırmaktır. İşletmede çalışanlar, işin gerektirdiği yetkinlikler konusunda kendilerini geliştirmeleri de işletmenin devamlılığını ve karlılığını sağlamaktadır. Bunun yanında eğitim aynı zamanda bir motivasyon aracıdır. Personelin aldıkları beceri geliştirme eğitimleriyle işletmeye fayda sağlamalarının yanında kendi kişisel gelişimlerini de sağlamaktadırlar.

2.1.3. Eğitim Türleri

Eğitim daha öncede tanımladığımız gibi süreç içerisinde bireyin davranışlarındaki değişikliklerdir diye tanımlamıştı. Eğitim mademki davranış değiştirme süreci, bu sürecin içerisinde farklılıklar görülmesi kaçınılmaz olacaktır. İşte bu farkla eğitimin süreç içerisinde çeşitliliğini gösterecek ve eğitimin ölüme kadar devam ettiğini ispatlayacaktır. Buna göre eğitim 2' ye ayrılır. Bunlar; Formal Eğitim ve İnfomal Eğitimidir.

2.1.3.1. İnfomal Eğitim

İnfomal eğitim, sistemi olmayan bir kültürleme ile gerçekleşen eğitim olarak da tanımlanabilmektedir. İnfomal eğitim, süreç içerisinde kendiliğinden ortaya çıkan bir yapıdır. Yani belirli bir plan ve programa dâhil olmadan, hayat içinde kendiliğinden ortaya çıkar. Bir amacı ve planı yoktur. Bu sebepten ötürü infomal eğitimi doğal eğitim olarak da tanımlanabilmektedir. İnsan yaşadığı sosyal hayat içerisinde, bulunduğu gruplarda etkileşime girerek farkında olmadan yeni bilgiler öğrenmiş olur. Örneğin; çocuklar birbirleri ile oynarken, gençler akranlarıyla oluşturdukları gruplar içinde birbirleriyle iletişime geçerken yardımlaşmayı, dayanışmayı, işbirliğini, kurallara

uymayı, kendi kültürel değerlerini benimsemeyi öğrenirler ve toplumsallaşırlar (Demirel & Kaya, 2005).

İnformal eğitim anlaşıldığı üzere planlı olmadığı sürece gerçekleşen bir eğitimidir. Bu eğitimin en belirgin kısmı ailede, sokakta, işyerlerinde, televizyon önünde, okulda, kısaca yaşam içinde kendiliğinden oluşur (Fidan & Erden, 1997).

İnformal eğitimin genellikle öğrenme kısmında gözlem ve gördüğünü taklit etme yöntemi vardır. Örneğin evde babası sigara içerken gören çocuğun sigara içmesi informal eğitimin gerçekleştiğini gösterir ya da televizyondaki reklamları izleyen birinin, reklamdaki kişinin oynadığı şeklinin aynısını oynamaya çalışması yani taklit etmesi informal eğitimin gerçekleştiğini gösterir. İnformal eğitim, eğitim olduğu için sadece yararlı şeylerin öğrenileceği anlamına gelmez. Yaşam içerisinde yer alan her şey verdiğimiz örnekte olduğu gibi sigara içmeyi öğrenme gibi zararlı şeylerde öğrenilebilmektedir.

2.1.3.2. Formal Eğitim

Formal eğitim oldukça katı bir müfredat olarak içerik ve yöntem sunan, belirli bir diziye göre yapılanmış kanunlar ve normların yönetildiği sistematik örgütlü eğitim modelidir (Dib, 1988).

Formal eğitim okullarda ya da eğitim veren kurumlarda sistematik bir yapı içerisinde bir plan, program dahilinde gerçekleştirilir. Bu yüzden formal eğitimin bir amacı vardır, önceden hazırlanan bir program ile planlanmış olarak yapılır ve öğretim kademesinde gerçekleştirilir. Bu nedenle bu eğitime biçimsel eğitimde denilmektedir. Eğitim süreci, eğitimi gerçekleştirecek olan öğretmenin planı dahilinde gerçekleştirilir. Eğitim süreç olarak başlangıcından bitimine kadar belirlenmiş bir yapı içerisinde kontrollü olarak yapılır. Bu süreç içerisinde belirlenen zamanlara göre değerlendirme kriterleri uygulanır.

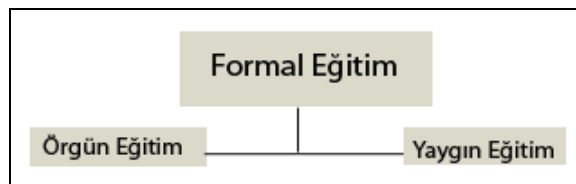
Okul dışında fabrika, tarım ve hizmet alanlarında kişilerin meslek edinmesini sağlamak, meslekte daha ileri noktalara gitmesini sağlamak ve mesleki yenilikleri öğretmek amacıyla yapılan eğitimler, halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar, orduda asker yetiştirme birer formal eğitim örneğidir. Ülkemizde her yıl binlerce insan bu tür

amaçlı, planlı fakat kısa süreli eğitim sürecinden geçerek yeni bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmaktadırlar.

Okul dışında gerçekleştirilen formal eğitim sürecinde okulda gerçekleştirilenden farklı olarak, eğitimin daha kısa sürede gerçekleşmesi, katılan öğrencilerin gruplara bölünmemesi, yalnızca ihtiyaca göre yapılması ve belirli konularla sınırlandırılmasındandır. Süreç olarak düşündüğümüzde her ikisi de aynı özelliklere sahiptir. Okul dışında gerçekleştirilen formal eğitim, okul zamanlarından kalan eksiklikleri tamamlamak ve insanları hayatı boyunca bu sürece dahil etmektir (Fidan & Erden, 1997).

Formal eğitim belirli bir plan, program ve amaç dâhilin de yapıldığı için genellikle ihtiyaç olduğunda verilmektedir. Bu yüzden bu eğitim içeride, eğitimi alanlar arasında bir sınıflama ya da gruplama yapılmamaktadır. Örneğin halk eğitim merkezinde verilen eğitimde açılacak ney eğitimine ney üflemesini öğrenmek isteyenler katılır başka bir enstrüman kursuna da o eğitimi alacak kişiler katılır. Başka örnek verecek olur isek ilköğretimde 1. Sınıfa gidecek öğrencilerin yaşı 7 den gün almış ya da 7 yaşı içerisinde olanlar gidebilir. Biz böylelikle belirli bir plan ve program dâhilin de gruplama yaparak formal eğitimi gerçekleştirmiş oluruz.

Formal eğitim de kendi içinde 2'ye ayrılır. Bunlar örgün eğitim ve yaygın eğitimidir.

Şekil 1.1. Formal Eğitim

2.1.3.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, insanların hayata atılmadan, başka bir deyimle iş ve meslek dallarında çalışmaya başlamadan önce okul yada bir eğitim kurumunda mesleki ya da özel olarak belirlenmiş bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla yasalar çerçevesinde gerçekleştirilen eğitimidir (Demirel & Kaya, 2005).

Örgün eğitim, okul öncesi eğitimden başlayıp üniversitenin sonuna kadar yapılan eğitim süresini kapsamaktadır. Bu eğitim, belirli yıllara, semestrlere ayrılmakta ve bu dönemleri başarıyla bitiren öğrencilere bir diploma ya da akademik bir derece verilmektedir (Demirel & Ün, 1987).

Örgün eğitim sisteminde hiyerarşik bir düzen vardır ve bir üst eğitim kurumu bir alt eğitim kurumuna dayanır. Bu eğitim sisteminde, zorunlu olan temel eğitim dışındaki öğrenim basamakları isteğe bağlıdır. Örgün eğitimde mesleğe yönelik programlar yer almakla birlikte, genel lise gibi bir üst öğretim kurumuna (üniversiteye) öğrenci hazırlamaya yönelik programlar da uygulanmaktadır (Ünal & Ada, 2004).

Örgün eğitimin öne çıkan özelliklerinden bir tanesi de aynı yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere belirli bir program dâhilin de ve sistematik bir şekilde veriliyor olmasıdır. Bu eğitimin içerisindeki kavramlardan herhangi birinin farklı durumlarda değiştiriliyor olması eğitimin örgün eğitim olmasının dışına çıkartır.

2.1.3.2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim imkanlarını değerlendirmemiş olanlara, eğitime başladıkları okulu yarıda bırakmış olanlara ya da örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ve mesleki alanda yetenekli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitimidir (Demirel & Kaya, 2005).

Örgün eğitimin dışında yapılan planlı, sistemli, programlı fakat hiyerarşik olmayan, genellikle de kurumlaşmayan bir eğitim türüdür. Genellikle mesleğe yönelik programlara ağırlık verilmektedir. Bir noktada örgün eğitimin boşluğunu doldurmakta, başka bir ifade ile onu tamamlamaktadır. Yaygın eğitim faaliyetlerine bakanlıklar, yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlar katkıda bulunmaktadır (Ünal & Ada, 2004).

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine dahil edilmemiş, herhangi bir bölümünde bulunan veya bu bölümlerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgili oldukları alanlarda örgün eğitim ile birlikte veya dışında düzenlenen eğitim etkinliklerinin tamamını kapsar. Yaygın eğitimi iki bölümden oluşturacak olur isek, birincisi genel yaygın eğitim, ikincisi ise mesleki teknik yaygın eğitimidir. Bu bağlamda yaygın eğitim kurumlarını sayacak olur isek: Bilim ve sanat merkezleri (özel eğitim), Halk eğitimi

merkezleri, Özel kurslar, Çıraklık eğitimi merkezleri, Meslekî eğitim merkezleri (özel eğitim), Pratik kız sanat okulları, Özel dershaneler, Olgunlaşma enstitüleri, Endüstri pratik sanat okulları, Açık ilköğretim okulu, Mesleki eğitim merkezi, Yetişkinler teknik eğitim merkezleri, Meslek okulları(özel eğitim), Eğitim ve uygulama okulları (özel eğitim), Açık öğretim lisesi. Yaygın eğitimde temel eğitim bilgilerinin yanında okuma-yazma da öğretilir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2012).

2.1.3.2.2.1. Halk Eğitimi

Halk eğitimi için birçok tanım yer almaktadır. Bir tanıma göre halk eğitimi genellikle on beş ya da daha ileri yaşta olup normal okul ve üniversite sisteminin dışında bulunan kimselerin yararına sunulan ve gereksinimlere göre düzenlenen eğitimidir denilirken, başka bir tanıma göre ise asıl uğraşısı artık okula gitmek olmayan kişilerin, zorunlu öğretim yaşının dışına çıkmış ve yaşamlarının herhangi bir basamağında duyacakları öğrenme gereksinimlerini ve ilgiyi kazanmak üzere özellikle düzenlenen etkinlikleri ve programları kapsar. Bu etkinliklerin ve programların içine mesleki eğitim, mesleki eğitim dışındaki eğitim, meslek eğitimi, genel eğitim, biçimsel nitelik taşıyan ve taşımayan öğrenme türleri girdiği gibi, ortak sosyal amaçlara yönelik eğitimde girer (Love, 1985: Demirel & Ün, 1987).

Halk eğitimin en önemli özelliği, okul çağının dışında bulunan ya da herhangi bir okulla ilişkisi bulunmayan kişilere verilmesidir. Genellikle bu kişiler bir işi olan, ev geçindirme sorumlulukları taşıyan kişilerdir. Halk eğitiminin bir başka özelliği gönüllü öğrencilere verilmesidir. Örneğin yetişkin birey halk eğitimi kapsamında ilgi ya da ilgilerini geliştirebilir, mesleğinde ilerleyebilir, yabancı dil öğrenebilir ya da boş zamanlarını değerlendirmek için resim yapmayı öğrenebilir.

Halk eğitimi bütün dünyada giderek artan bir önem kazanmaktadır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitimin yetersiz kalması; bireyin yaşamının çok küçük bir bölümünü okulda geçirmesi dolayısıyla okul dışındaki kitle iletişim araçları vb. etkenlerden daha fazla etkilenmesi ve bilginin hızla gelişmekte olması nedeniyle sürekli yenilenmesi gerekliliği bu duruma yol açan başlıca nedenler arasındadır (Demirel & Ün, 1987).

2.1.3.2.2.1.1. Hizmet İçi Eğitim

Hizmet içi eğitim, kamu ya da özel kişilere ait mekanlar da, çalışmakta olan bireylere, belirli bir maaş ya da ücret karşılığında işe alınmış ve çalıştıkları süre boyunca mesleki kriterleri yüksek ve kaliteli hizmet alabilmek için ve meslekleri ile ilgili bilgi beceri ve tutum kazanmalarını sağlamak ve aldığı bu kazanımları çalıştığı birimde uygulamak için yapılan eğitimidir (Taymaz, 1981). Hizmet içi eğitim, insanların çalıştıkları kuruma hizmet ve etkinlik bakımından arttırılmasını, bilgi, beceri ve tutumların zenginleştirilmesini amaç edinen ve kendini yenileyen dünyada gelişmeye yol açan ve kurumların genel çalışma düzenini ve işleyişini sürekli etkileyen ve bu işleyişe katkıda bulunan eğitimidir (Oğuzkan, 1993). Hizmet içi eğitim, hizmet öncesi eğitimin devamı ve tamamlayıcısıdır. Bu eğitimle bireye işinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması ve pekiştirilmesi amaçlanır. Hizmet içi eğitim, iş başında eğitim şeklinde yapılabileceği gibi yerel ve bölgesel seminerlerle; çalışma ve tatil günlerinde de yapılabilmektedir. Ayrıca, kendi kendine eğitim uygulaması da hizmet içi eğitim kapsamı içinde yer alır (Demirel & Ün, 1987).

2.1.3.2.2.1.1.1. Hizmet İçi Eğitimin Önemi

Çalışan işletmeler piyasada varlığını korumak ve devamlılığını sağlayabilmek için personelinin amaçları doğrultusunda yetişmesini sağlamak zorundadır. Çünkü çalışma hayatı içerisinde mesleki yeterliliği olan kişilerin olmayan kişileri gördüklerinde motivasyonda düşme gibi nedenlere yol açabilmektedir. İş hayatına başlayan çalışanın işe alınması her zaman doğru bir karar olmamakta veya hizmet öncesi eğitimle alınan bilgiler iş ortamında yetersiz olmaktadır. Hem mesleki yetisi olmayı yeterli hale getirmek, hem de bilimselliğe önem veren çalışanın yetersiz mesleki bilgisinden dolayı iş yapamama hissini gidermek hizmet içi eğitimle mümkün olmaktadır. Ayrıca hizmet içi eğitime katılan çalışanlar, göreviyle ilgili bilinçleneceğinden çalışma hayatında daha az hata yapacaktır (Öztürk & Sancak, 2007).

2.1.3.2.2.1.1.2. Hizmet İçi Eğitimin Gerekliliği

Yaşadığımız yüzyılda insan hayatını etkileyen ve değiştiren etmenler her geçen gün artış göstermektedir. Bur artışa sebep olan en önemli etkenler, teknolojiye meydana

gelen gelişmeler, sosyal çevre ve ekonomik düzeyin az olması gibi oluşturdıkları sorunlardır (Taymaz, 1981).

Hizmet içi eğitimin uygulandığı kurumlarda, genellikle çalışan personelin işe adaptasyonu ve işi öğrenme hızı eğitim almayanlara oranla daha yüksek olabiliyor. Bu tabi ki kişiden kişi değişebilmektedir. Fakat hizmet içi eğitimin uygulanmadığı yerlerde personelin işi öğrenme kısmını çalıştığı kurumdaki ya arkadaşları ya da kurum amirleri üstlenmektedir. Bu da bu sürecin uzamasına sebep olmaktadır.

2.1.3.2.2.1.1.3. Hizmet İçi Eğitimin Amaçları

Hizmet içi eğitimin temel amacı; öğretmen ve yöneticileri toplumda bir süreç olarak eğitimde kendilerini geliştirmek ve yetiştirmek ve bu süreçte daha etkili olabilmeleri sağlamak için gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaktır.

Hizmet içi eğitimin temel amaçlarını da, çalışma hayatına yeni giren personel için işe uyum süreci, çalışan personele, kurum içi amaç ve hedeflerin kazandırılmasını sağlamak, çalıştığı kurumda sahip olduğu mesleki becerileri iş yerinde yansıtmak, çalışanların diğer alanlarla ilgili yatay ve dikey geçişlerini sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak şeklinde sayabiliriz (Aytaç, 2007).

2.1.3.2.2.1.1.4. Hizmet İçi Eğitimin Yararları

Bir kurum için hizmet içi eğitimin tüm faydalarını tek tek sıralamak oldukça güçtür. Fakat amaçları belirlenerek ve bu amaçlar doğrultusunda yapılan faaliyetlerden beklenecek faydalar, amaçların kapsamında bulunur. Hizmet içi eğitimin sonunda yapılan değerlendirmeler ile, bireye ve kuruma sağlanabilecek veya elde edilmiş faydalar tespit edilebilir. Hizmet içi eğitimin sağladığı yararların iki boyutta inceleyecek olur isek, bunlardan bir tanesi kuruma kazandırdığı yararlar, diğeri ise bireyin kendisinin kazanmış olduğu yararlardır. Bunlardan bazıları ise; kuruma kazandırdığı yararlarından: kurumda üretilen mal ve hizmetin kalitesini artırır, personelin uyumu ile üretimde verimlilik artışı sağlanır, zarar en aza indirgenir, hata yapma olasılıkları en aşağı seviyelere düşürülür, kurum içi iş sağlığı ve güvenliği ciddiyeti kazandırılır vb. daha birçok fayda sayabiliriz. Bireyin kendisine kazandırdığı yararlar ise: çalışan kişinin aldığı eğitimle kendine güveni gelir ve sorumluluk alma becerisi artar, kişinin kurum

içerisinde makam ve mevki yönünden derecesi artar, saygınlık kazanır, işi yapması gerektiği gibi yaptığı için tedirginlik hissi duymaz, kuruma daha fazla güven verir, çalışanlar arasında uyum ve koordinasyon sağlanır vb. yine birçok yararı sıralayabiliriz (Taymaz, 1981).

2.1.3.2.2.1.1.5. Hizmet İçi Eğitimin Etkililiği

Hizmet içi eğitim etkililiği çalışmalarında, eğitime etki eden etmenleri ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Bu çalışmalardan, Ayas, Akdeniz, Çepni, Baki, Çimer ve Çimer (2006)' in "Hizmetiçi Eğitimin Etkililiği Temel Araştırması Sonuç Raporu" hizmet içi eğitimin etkililiği temel araştırmasında, hizmet içi eğitime etki eden hususları yapmış olduğu anket ve görüşmeler ile belirlemiştir. Hizmet içi eğitime etki eden unsurları:

- “ HİE ihtiyaçlarının belirlenmesi
- HİE kurslarına öğretmenleri başvurusu ve seçimi
- HİE kurslarından önce bilgilendirme
- Eğitimi verecek olan öğretim elemanı seçimi ve nitelikleri
- HİE kursların süresi, zamanı ve dönemi
- Katılımcı sayısı
- HİE kurslarının yeri ve merkezlerin nitelikleri
- HİE kurslarının içeriği
- HİE kurslarında derslerin işlenişi ve sunumu
- Öğretmenlerin HİE kurslarından edindikleri kazanımlar ve uygulamaya aktarımı
- HİE kurs kazanımlarının paylaşımı
- HİE kurs sonrası takip ve destek
- HİE kurslarının öğrencilere sağladığı kazanımlar
- HİE kurslarının değerlendirilmesi ”(s. 59-113) şeklinde sıralamışlardır.

Cin (2008) çalışmasında mesleki ve teknik eğitim kurumlarında (endüstri meslek liseleri ve teknik liseler) görevli yönetici ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarının etkinliği ve eğiticilerin verimliliğine etkisi 'ne ilişkin görüşlerinin neler olduğunu bulmaya çalışmıştır. Anket modeliyle yaptığı araştırma da hizmet içi eğitimi meydana getiren bileşenlerin eğiticinin verimliliği ile olan ilişkisi incelenmiş ve araştırma sonuçlarına göre, Gerekliklik, İstek, Algı ve Uygunluk gibi hizmet içi eğitim bileşenlerinin eğiticinin verimliliği ile olan ilişkisini ortaya çıkarmıştır.

Metin (2010) fen ve teknoloji öğretmenleri için hazırlanan performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim kursunun etkililiği isimli çalışmasını 4 aşamada tamamlamıştır. İlk aşamasında, öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik HİE ihtiyaçlarını belirlemek için alan yazın taraması, anket ve mülakatlar yapılmıştır. İkinci aşamada, öğretmenlerin HİE ihtiyaçlarına yönelik bir kurs programı geliştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki HİE kurs programını geliştirirken, ihtiyaç analizi, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme olmak üzere beş aşamadan oluşan sistem yaklaşımı modeli benimsenmiştir. Üçüncü aşamada, kurs programı 60 saatlik uygulama planıyla öğretmenlere sunulmuştur. Araştırma kapsamında geliştirilen başarı testi ve tutum ölçeği HİE programı uygulanmadan önce öğretmenlere ön test, program uygulandıktan sonra da aynı testler son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca kurs süresince gözlemler yapılmış ve öğretmenlerin hazırladığı dokümanlar incelenmiştir. Son aşamada ise, kursa katılan öğretmenlerden ikisinin kurs sonrası performans değerlendirmeyi sınıflarında nasıl uyguladıklarını belirlemek üzere gözlem, mülakat ve doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda; performans değerlendirmeye yönelik hazırlanan HİE kursunun, kursa katılan öğretmenlerin bilgi ve becerilerinin gelişimine katkıda bulunduğu belirlenmiştir. HİE kursunun, öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği fakat anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın izleme değerlendirmesi aşamasında; 2 Fen ve Teknoloji öğretmenin kursta kazandıkları bilgi ve becerilerin birçoğunu öğrenme ortamlarına aktardıkları, fakat anekdot kaydı ve kontrol listesini derslerinde kullanmadıkları belirlenmiş sonucuna varmıştır.

Çınar (2011) yapmış olduğu çalışmasına göre 4 aşamalı bir uygulama izlemiş ve HİE kursunun sınıf öğretmenlerinin fen, teknoloji, toplum ve çevre arasındaki ilişkiyi kavramalarında önemli etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Asilsoy (2007) yapmış olduğu biyoloji öğretmenleri için proje tabanlı öğrenme yaklaşımı konulu bir hizmet içi eğitim kurs programı geliştirilmesi ve etkililiğinin araştırılması çalışmasında örnek olay metodolojisinin (özel durum çalışması) kullanıldığı çalışmada, veriler; mülakat ve gözlem yolu ile toplanmıştır. Çalışma, durum tespiti ve ihtiyaç belirleme ile HİE kurs programının esas uygulama ve değerlendirme aşaması olmak üzere iki aşamada yürütülmüştür. Elde edilen verilerden, uygulanan HİE kursunun katılımcı biyoloji öğretmenlerinin PTÖY konusundaki bilgi, beceri ve bakış açılarını arttırmada etkili olduğu anlaşılmıştır.

2.1.3.2.2.1.1.6. Hizmet içi Eğitimde Kullanılan Yöntemler

2.1.3.2.2.1.1.6.1. İş Başında Eğitim

İş yerinde ve çalıştığı süre içerisinde işinin başında olan personelin eğitilmesini amaçlayan eğitsel etkinliklere, iş başında eğitim diyebiliriz. Bunda iş ile eğitim iç içedir ve birlikte yürür gider. İş başında eğitimi gerekli kılan bazı nedenler bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını sayacak olur isek: İş başındaki yapılan eğitim, maliyeti az veya ekonomik eğitimidir. Bunda kişilerin iş veya zaman kayıpları hemen hemen olmamakta ve gerek işveren, gerekse personel tarafından da benimsenmektedir. İşbaşındaki eğitim, en etkili eğitimidir. Çünkü iş dışındaki eğitimde kullanılan varsayımlar, yerlerini gerçek durumlara bıraktığından, eğitilenler daha gerçekçi ve uygun bir ortamda bulunurlar. İşbaşındaki eğitimde, kişiye gösterilen bir yöntem veya davranış biçimi, ilgili tarafından denenerek aynı anda yerine getirilebilir. Bu durumda yapılan yanlışlıkların hemen düzeltilmesi veya işin yapılışına ilişkin daha başka yol ve yöntemlerin bulunması mümkün olmaktadır. İş başındaki eğitim, kişinin bilgi, beceri ve tecrübesini arttırmakta ve bundan sonraki kazanımlarına da yol göstermektedir (Kalkandelen, 1976).

2.1.3.2.2.1.1.6.2. İş Dışında Eğitim

İş dışındaki eğitim, kişilerin bulundukları iş yerlerinden ayrılması ve iş yerlerinin dışındaki herhangi bir yer veya yerlerde eğitilmelerini amaçlamaktadır. İşyeri deyimi, kişinin hukuken bağlı bulunduğu kurumu değil, çalıştığı fiziksel alanı veya yeri anlatır. Buna göre bir kişinin kurumu içinde veya dışında olsun, iş yerinin dışındaki bir yerde yapılan eğitsel çalışmalara katılması durumunda, o kişi bakımından, iş dışında eğitim söz konusu olmaktadır. İş dışındaki eğitimi gerekli kılan bazı nedenler

bulunmaktadır. Bu nedenler: iş dışındaki eğitim, iş başındaki eğitimle sağlanamayan yararların elde edilmesine yardımcı olur. İş dışındaki eğitimde, bir iş akımı bütün kademeleri ile ve onunla ilgili sistem içinde verilebileceğinden, eğitilenin bu sistemin neresinde ve hangi kademesinde çalıştığını anlamasına ve diğer kademelerle bütünleşmesine yardımcı olur. Bu sayede organizasyon bütününde bir derece sağlanmış olur. İş dışındaki eğitimde, günlük sorunlar dışındaki durumlar da saptanarak, bunlarla ilgili çözüm yollarının gösterilmesi mümkündür. Bu çözüm yolları ile sorun olduğu gibi halledilmiş olacaktır. İş dışındaki ve iş başındaki eğitimle uygulanması olanaksız olan öteki durum ve sorunların çözüm yollarının gösterilmesi de mümkündür. İş dışındaki eğitim, işlerin standart düzeyde görülmesi zorunlu olan durumlarda da yararlı olmaktadır (Kalkandelen, 1976).

2.1.3.2.2.1.1.6.3. İşe Alıştırma Eğitimi (Oryantasyon Eğitimi)

İşe alıştırma eğitimi (oryantasyon eğitimi), hem yönetici konumunda işe alınan personele, hem de yönetici olmayan personele uygulanabilmektedir. Bu iki personelin eğitim faaliyetleri, içerik ve gereksinimleri açısından farklılık göstermektedir (Topaloğlu & Sökmen, 2003).

İşe alıştırma eğitimi, yeni elemanların işe alındıktan sonra, organizasyonu anlamalarını ve mümkün olduğunca kısa sürede üretici bir eleman olmalarını sağlamak üzere tasarlanan işe alıştırma sürecidir (Philips,1987: Topaloğlu & Sökmen, 2003).

İşe alıştırma eğitimi düşünüldüğünde işe yeni başlayan çalışanlar değil, çalıştığı birim, bölümler arasındaki aktarım, karıştırmalı eğitim gören çalışanlar ve iş yerinden herhangi bir sebepten ötürü uzun süre uzak kalmış çalışanlar da düşünülmektedir (Burke, 2000: Topaloğlu & Sökmen, 2003).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın yöntemi, modeli, model içerisinde verilerin toplanmasına, evren ve örneklemin belirlenmesine, verilerin analizine ve kapsamına ve araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinden söz edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile konusunda veya uygulamaları içerisinde bilişim teknolojilerinin kullanıldığı hizmet içi eğitimleri konu alan tez, makale ve bildirilerin içerikleri analiz edilerek incelenmiştir. İçerik analizini Yıldırım ve Şimşek (2011) şu şekilde ifade etmektedir “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir.” (s. 227). Fraenkel ve Wallen (2000) araştırma yöntemlerini 7 ana başlığa ayırmakta ve içerik analizini bir araştırma yöntemi olarak ele almaktadır. Bu çalışmada Fraenkel ve Wallen (2000)’ in 8 aşamalı içerik analiz yöntemi kullanılmıştır ve bu yöntemin adımları araştırma modeli bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

Fraenkel ve Wallen (2000)’ in 8 aşamalı içerik analiz basamakları ve bu çalışmada nasıl kullanıldığı bu bölümde ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bunu yaparken bir araştırmanın yöntem bölümünde olması gereken verilerin toplanması, verilerin analizi ve örneklem ile ilgili bilgilerde işlem basamaklarının uygun başlıkları altında açıklanmıştır. İşlem adımlarındaki başlıklarda parantez içerisinde yazan ifadeler Fraenkel ve Wallen (2000)’in 8 aşamalı içerik analiz basamaklarında belirttiği başlıkları temsil etmektedir.

- 1) Amaçların belirlenmesi

Bu aşamada BİT konusunda yapılan HİE'lerin niteliğini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak için alan yazında bu konu ile ilgili yapılmış yurtiçi ve yurtdışı bilimsel çalışmaların incelenmesi hedeflenmiştir.

2) Anahtar kelimelerin belirlenmesi

Bu kapsamda iki aşamalı bir süreç izlenmiştir. Öncelikle “Hizmet içi Eğitim” ve “In-service Training” anahtar kelimeleri kullanılarak aramalar yapılmıştır. Bu aramalarda bu iki terimin farklı kullanımları (“Inservice Training”, “In service Training” gibi) da göz önüne alınmıştır. Birinci aşamadan çıkan sonuçlar arasından “Bilgisayar” “Bilişim Teknolojileri”, “Computer”, “ICT” anahtar kelimeleri kullanarak ikinci bir arama yapılmıştır.

3) Analiz biriminin saptanması

Bu araştırma kapsamında, konusunda veya uygulamaları içerisinde bilişim teknolojilerinin kullanıldığı hizmet içi eğitimleri konu alan tez, makale ve bildiriler iki aşamalı olarak incelenmiştir. İlk aşamada konu başlığı ve özet kısmı incelenirken, ilgili araştırmalara ulaşıldıktan sonra ikinci aşamada ise daha detaylı olarak sonuç ve öneriler kısmı incelenmiştir.

4) Verilerin toplanması (Konu ile ilgili yayınlara ulaşılması)

Araştırmada konu ile ilgili verilere ulaşmak için:

- Veri tabanlarının belirlenmesi: YÖK Tez Kataloğu, EBSCOHOST, ProQuest, Web of Science, Science Direct, IEEE/IET Electronic Library (IEL) ve Tokat-ULAKBİM veri tabanları sosyal ve eğitim alandaki akademik yayınları barındırdığı için seçilmiştir.
- Genel incelemelerin yapılması: Belirlenen veri tabanları üzerinde 2 aşamalı tarama yapılmıştır. İlk aşamada elde edilen yayınların tek tek konu başlığı ve anahtar kelimeleri genel olarak incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda 412 adet yayına ulaşılmıştır. İkinci aşamada ise elde edilen yayınların özet bölümleri incelenerek, doğrudan konu ile ilgili 170 adet yayına ulaşılmıştır.
- Derinlemesine incelemelerin yapılması: Bu aşamada ise bir önceki aşamada elde edilen 170 adet yayın özellikle sonuç ve öneriler kısımları ayrıntılı olarak

incelenmiştir. Bu inceleme sonunda 51 adet yayın bu çalışmanın bulgularının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Veriler toplanırken “hizmet içi eğitim”, “in-service training” ve “inservice training” anahtar kelimeleri ile,

- YÖK Tez Kataloğu
- Web of science
- EBSCO
- IEEE/IET Electronic Library (IEL)
- ProQuest
- Science Direct
- TOKAT-ULAKBİM

veri tabanlarında bulunan elektronik kitap, makale, tez gibi bilimsel kaynaklardan yararlanılmış ve elde edilen bilgiler araştırmanın amaçları çerçevesinde değerlendirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında her veri tabanı kendi içerisinde belirlenen anahtar kelimeler ile ayrı ayrı taranmıştır. Bu nedenle bir veri tabanında bulunan veri diğer veri tabanında da bulunma ihtimali yüksektir. Ayrıca belirlenen anahtar kelimelerin farklı yazım varyasyonlarının olması, tarama yapılırken dikkat edilen diğer bir unsur olmuştur. Sonuç olarak tarama sonucunda çıkan yayın sayılarının yüksek çıkmasının sebebi, verilerin tekrar ediyor olması ve farklı varyasyonlarda aynı yayınına ulaşılmasından kaynaklanmaktadır.

Yukarıda belirtilen veri tabanları sosyal ve eğitsel alandaki akademik yayınları barındırdığı için seçilmiştir. Bu veri tabanları:

YÖK Tez Kataloğu: Tamamlanmış ve yayınlanmış olan Doktora ve Yüksek Lisans tezlerinden oluşmaktadır.

EBSCOHOST: Veri tabanı içerisinde kapsadığı (**Academic Search Complete**, Book Index with Reviews, Business Source Complete, CAB Abstracts 1990-Present, **Computers & Applied Sciences Complete**, DynaMed, Environment Complete, **ERIC**, GreenFILE, Health Source: Nursing/Academic Edition, History Reference Center, Humanities International Complete, Legal Collection, Library, Information Science &

Technology Abstracts with Full Text, MasterFILE Complete, MEDLINE, Newspaper Source Plus, Professional Development Collection, Psychology and Behavioral Sciences Collection, Regional Business News, SPORTDiscus with Full Text,) veri tabanları içerisinde bulunan yayınları kapsamaktadır.

IEEE/IET Electronic Library (IEL): IEEE Xplore veri tabanı, elektrik ve elektronik, bilgisayar, bilgi teknolojileri, biyoteknoloji, fizik ve ilgili diğer bilimlerdeki yayınları kapsamaktadır.

ProQuest: Bu veri tabanı uygulamalı ve genel bilimler eğitimi alanındaki yayınları (makale, yüksek lisans ve doktora tezleri) içermektedir.

Science Direct: Ağırlıklı olarak fen bilimleri alanındaki 1.700 dergiye ulaşım sağlanmaktadır.

Web of Science: Üç veri tabanından oluşur. Science Citation Index Expanded (1945-present), Social Sciences Citation Indexes (1956-present) ve Arts & Humanities Citation Index (1975-present) atıf indekslerinin Web ortamında taranmasına imkan veren çok disiplinli bir veri tabanıdır. Bu veri tabanının ayrıca Conference Proceedings, Journal Citation Reports ve Derwent Innovation Index erişimi vardır (Abone Veri tabanları, b.t.).

Çalışma kapsamını oluşturan alan yazının analiz sonucunda çıkan yayın sayıları aşağıda tablolar halinde listelenmiştir:

Tablo 3.1.

Yök Tez Kataloğu Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	<i>f</i>
YÖK Tez Kataloğu	Hizmet içi Eğitim	78
	Bilgisayar	4
	Bilişim	1
	Teknolojileri	
	Toplam	5
	In-service Training	69
	Computer	5
	ICT	2
	Toplam	7

Tablo 3.2.

Web of Science Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	f
Web of Science	Inservice Training	262
	ICT	2
	Computer	9
	Toplam	11
	In-service Training	903
	ICT	21
	Computer	42
	Toplam	63

Tablo 3.3.

EBSCO Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	f
EBSCO (Kapsadığı Tüm Veri Tabanları)	In-service Training	90444
	ICT	249
	Computer	8455
	Toplam	8704
	Inservice Training	110074
	ICT	141
	Computer	9430
	Toplam	9571

Tablo 3.4.

IEEE Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	f
IEEE/IET Electronic Library (IEL)	In-service Training	196
	ICT	5
	Computer	47
	Toplam	52
	Inservice Training	11
	ICT	1
	Computer	5
	Toplam	6

Tablo 3.5.

ProQuest Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	f
ProQuest	In-service Training	7837
	ICT	280
	Computer	2140
	Toplam	2420
	Inservice Training	4496
	ICT	55
	Computer	1039
	Toplam	1094

Tablo 3.6.

Science Direct Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	f
Science Direct	In-service Training	4923
	ICT	154
	Computer	1305
	Toplam	1459
	Inservice Training	1043
	ICT	11
	Computer	282
	Toplam	293

Tablo 3.7.

TOKAT-ULAKBİM Veri Tabanı Yayın Sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	f
Tokat-ULAKBİM	Hizmet içi Eğitim	1032
	Bilgisayar	63
	Bilişim	1
	Teknolojileri	
	Toplam	64

7 adet veri tabanı içerisinde “Hizmet içi Eğitim”, “In-service Training” ve “Inservice Training” anahtar kelimesi ile tarama yapıldı ve toplam 221368 adet yayına ulaşılmıştır. Bu yayınlar içerisinde tekrar eden yayın olmasından dolayı sayı biraz fazla

görülmektedir. Daha sonra alınan sonuçlara göre tekrar “Bilgisayar”, “Computer”, “Bilişim Teknolojileri” ve “ICT” anahtar kelimeleri ile süzgeçten geçirilmiş ve 23749 adet yayın kalmıştır. Bu yayınlarında konu başlığı ve anahtar kelimeleri incelendikten sonra 412 adet yayın kalmıştır. Elde edilen yayınların özet bölümleri incelendiğinde konu ile bağlantısı olan 170 adet yayın kalmıştır. Bu yayınlarında sonuç ve öneriler kısmı incelenmiş ve bulguları yansıtan 51 adet yayın olmuştur.

5) Gerekçelendirmenin yapılması

Araştırmacının bir önceki basamakta elde ettiği yayınları çalışmanın başlangıcında belirlenen amaçlarla örtüşüp örtüşmediğini bu basamakta kontrol edilmiştir. Elde edilen yayınların bağımsız bir değerlendirici tarafından da kontrol edildiğinde bu çalışma ile ilgili olduğu belirlenmiştir.

6) Araştırmanın Evreni ve Örneklemi (Örneklemin seçilmesi)

Araştırmanın evrenini seçilen veri tabanları içerisinde “hizmet içi eğitim” anahtar kelimesi ile taranan 227157 adet yayın oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise hizmet içi eğitim anahtar kelimesi ile taranan ve 227157 adet yayın içerisinde “Bilişim Teknolojileri (ICT) ve Bilgisayar (Computer)” kelimelerinin bulunduğu 24257 adet yayına ulaşılmıştır. Bu yayınlar içerisinde ise tezin konu başlığı ile ilgili olan 170 adet yayına ulaşılmış ve bu yayınlar içerisinde de 51 adedi de bu çalışmanın bulgularını ortaya çıkarılırken kullanılmıştır.

7) Kategorilerin belirlenmesi

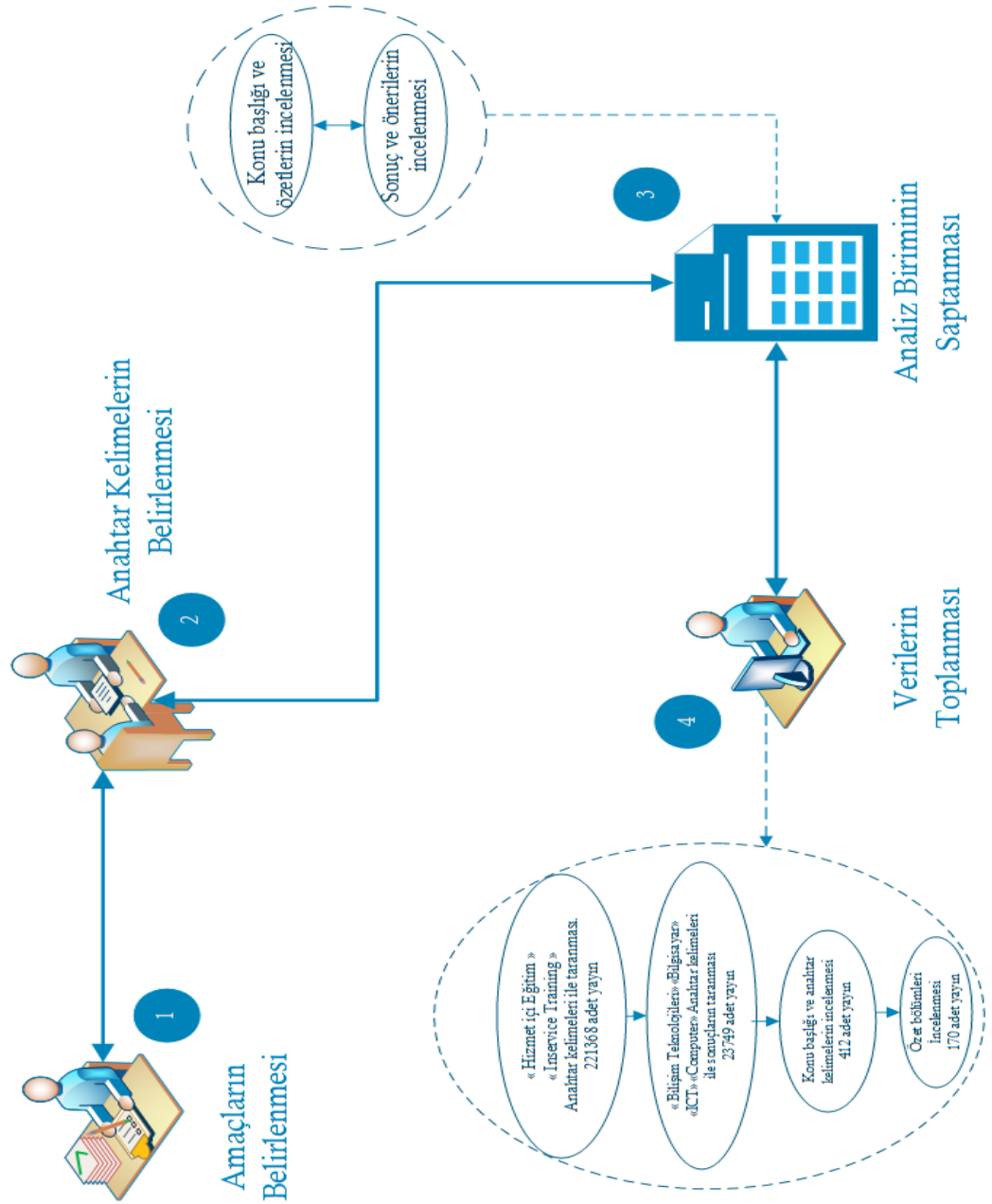
Örneklem seçildikten sonra, bu örnekleme yer alan yayınlar incelenerek kodlanmıştır. Bu kodlar daha sonrasında kavramsallaştırılarak kategoriler (maddeler) oluşturulmuştur. Oluşturulan maddeler planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere bir HİE’ in temel aşamalarını gösteren 3 kategori altında sınıflandırılmıştır. Son aşamada ise hangi yayın ya da yayınların ilgili maddeleri desteklediği belirlenerek frekanslar oluşturulmuştur.

8) Verilerin Analizi

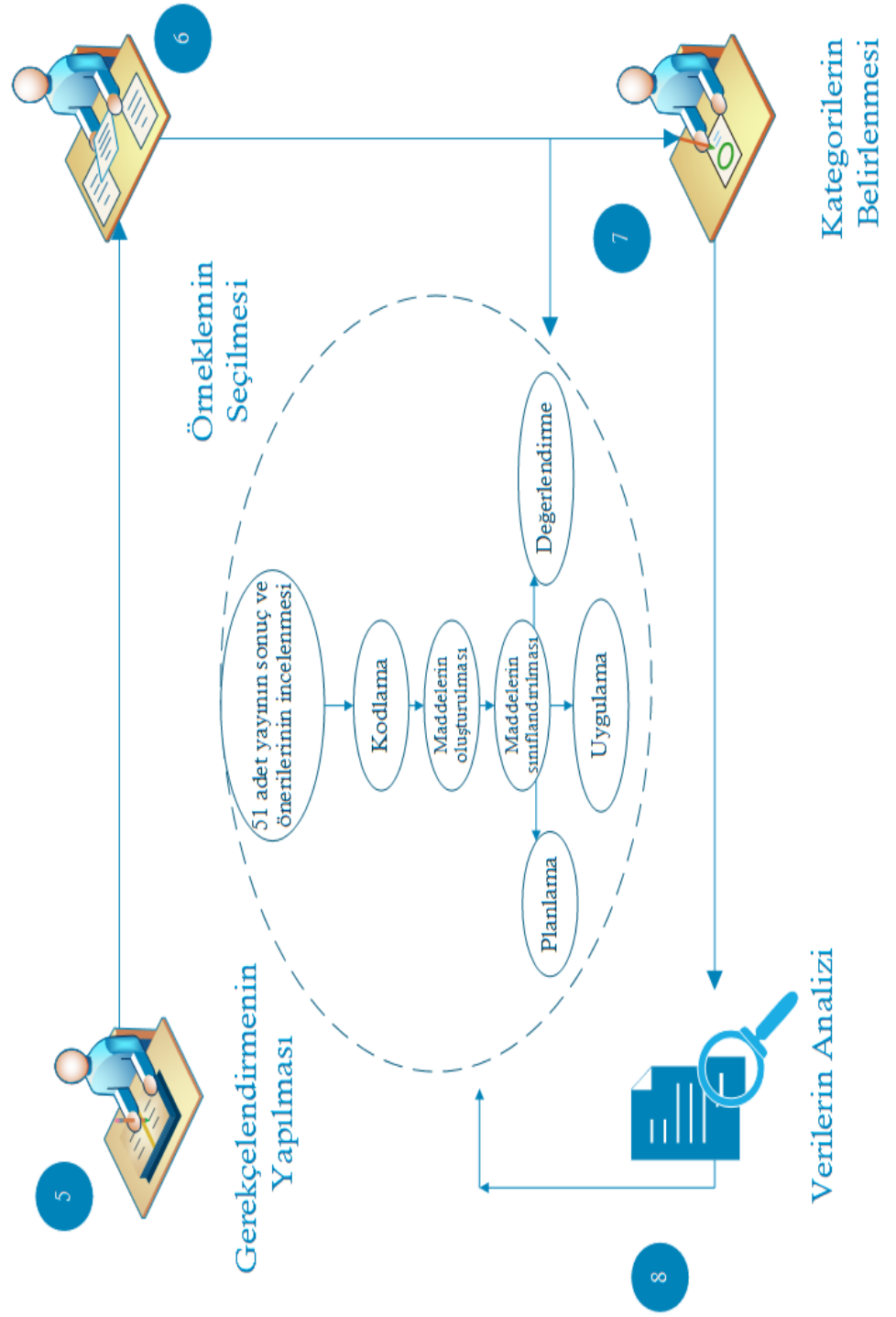
Araştırmanın veri analiz aşamasında konu ile ilgili olan 51 adet yayının sonuç ve öneriler kısımları, ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Analiz aşamasında hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen bölümler belirlenmiş ve bu bölümler daha önce belirlenen planlama, uygulama ve değerlendirme temalarına göre ayrıştırılmıştır. Her

tema kendi içerisinde tekrar incelenerek, bölümü oluşturan yapıları yansıtacak kodlamalar yapılmış ve kodlamaları destekleyen yayınlar ve frekanslar ortaya çıkarılmıştır.

Yukarıda ayrıntılı bir şekilde anlatılan araştırma modeli Şekil 3.1’de özetlenmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma Modeli

Şekil 3.1. (Devamı) Araştırma Modeli

3.3. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenirliliği Yıldırım ve Şimşek (2005) nitel araştırma yöntemlerinde geçerliliğin inandırıcılık ve genelleme, güvenirliliği ise tutarlılık ve tekrar edilebilirlik şeklinde ifade etmektedir. Bu çalışmada inandırıcılık, genelleme, tutarlılık ve tekrar edilebilirliği sağlamak için kullanılan stratejiler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Yapılan araştırmanın bulgularının gerçekliğine, diğer benzer ortamlarda da sonuçların geçerli olmasına, verilerin öznelden uzaklaşmış nesnel bir şekilde toplandığına ve sonuçlarında nesnel bir şekilde ifade edildiğine dair kanıtların sunulması gereklidir. Bunu sağlamak içinde bazı yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyididir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Daymon ve Holloway (2003)' göre iç geçerliliği sağlamak için araştırmanın bulgularının, araştırmanın amacını yansıtır yansıtmadığı önemlidir. Bu kapsamda araştırmada;

Derinlik odaklı veri toplama: Erlandson, Harris, Skipper ve Allen (1993) araştırmanın ön yargılardan ve araştırmacı yorumlarının etkisinden uzaklaşabilmesi için araştırmanın uzun süreli ve derinlemesine yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, araştırma sorularının bulgularla örtüşmesi için, verilerin toplanması aşamasında çok hassas davranılarak, 4 aşamalı bir veri toplama sürecinden geçmiştir. Bu süreç içerisinde her aşamasında belirlenen anahtar kelimeler ve konu başlıkları ile derinlemesine alan yazın taranmıştır. Veri toplamada araştırmacının bulduğu sonuçların doğruluğunu test etmek için, alanında uzman tarafından farklı bir zamanda belirlenen veri tabanları tekrar taranmış ve uzman tarafından alınan sonuçlar, araştırmacının sonuçları ile örtüşecek şekilde çıkmıştır.

Uzman incelemesi: Bu bağlamda öğretim teknolojileri alanında uzmanlar tarafından veri analiz basamakları incelenmiştir. Bu inceleme aşaması 3 periyot halinde olmuştur. İlk aşamasında incelenen dokümanlardan çıkarılan sonuçlardan taslak olarak planlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarında 3 er adet kategori oluşturulmuş ve uzmanların görüşü alınmıştır. Uzmanların görüşü doğrultusunda çıkan kategorilerin tam olarak sonuçları yansıtmadığı tekrar yayınların incelenmesi gerektiği geri bildirimi verilmiştir. Geri bildirim doğrultusunda düzeltmeler ve eklemeler yapılarak tekrar uzmanlar tarafından incelenmiştir. 2. İncelemenin sonunda incelenen verilerin sayısının

yetersiz olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Ek olarak 2 adet veri tabanı araştırma çerçevesine alınmıştır. 3. inceleme de ise çıkan sonuçların yeterli olduğu fakat kategorileri yansıtan maddelerin daha net ve kapsamlı olması gerektiğine karar verilmiştir. Geri bildirimler doğrultusunda sonuçlar tekrar düzenlenmiş ve son hali ile teze yansıtılmıştır.

Katılımcı teyidi: Araştırmacının ulaştığı sonuçların ve yorumların veri kaynakları ile teyit edilmesinde zorunludur. Kişilerin toplanan verilere katmış oldukları kişisel yorumların doğruluğunu teyit etmek durumundadırlar (Erlandson ve arkadaşları, 1993). Bu nedenle araştırma çerçevesinde bulguların açıklanması aşamasında kişisel yorumların doğruluğunu teyit etmek için, araştırma bulgularını oluşturan dokümanlardan doğrudan alıntı yapılarak, bu durumu sağlamaya çalışılmıştır.

Akran incelemesi: Shenton (2004)'e göre bir araştırmanın inandırıcı olabilmesi için akran incelemesinden de geçmesi gerekmektedir. Ayrıca Lincoln ve Guba (1985) araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği kurmak için araştırma dışından birinin denetiminden geçmesi, geçerlik ve güvenilirlik için bir ön koşuldur. Bu kapsamda araştırmanın inandırıcılığını artırmak için 51 adet yayın içerisinde rasgele seçilen 10 adet yayın öğretim teknolojilerinde doktora yapmakta olan 4 akademisyen tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. İnceleme sonunda elde edilen maddelerin ilgili yayınlarda da yer aldığını belirtmişlerdir.

Tekrar edilebilirlik: Yapılan araştırmanın güvenilirliğini sağlayabilmek için tekrar edilebilirlik önemlidir. Bu güvenilirliği sağlayabilmek için veri toplama ve analiz yöntemlerinin nasıl yapıldığına dair açıklayıcı bilgilerin olması gerekir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu kapsamda araştırmanın tekrar edilebilirliğini sağlamak için araştırma yöntemi Fraenkel & Wallen (2000)'in 8 aşamalı araştırma modeline göre tasarlanmış ve her bir basamak ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tekrar test et: İki veya daha fazla kategoriler arasındaki anlamlılık değerlendirilirken ek olarak araştırmacı tarafından sınıflandırma araştırmacı tarafından test tekrar test et yönteminin uygulanması kabul görecektir (Fraenkel & Wallen, 2000). Bu kapsamda araştırmanın geçerlilik e güvenilirliğini artırmak için tekrar test et yöntemi etkili yöntemlerden biridir. Bu aşamada araştırmacının dışında ve farklı bir zamanda öğretim teknolojileri alanında bir uzman tarafından alan yazın belirlenen veri tabanları

çerçevesinde ve anahtar kelimeler ile tekrar taranmıştır. Araştırmacının aldığı sonuçlar ile uzman sonuçları birbiri ile örtüşecek şekilde olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırma veri analizi sonunda elde edilen bulgular planlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarına göre maddeleyerek ve bu maddeleri destekleyen referanslar ve frekanslar tablo halinde aşağıda sunulmuştur. Çıkan sonuçlara göre araştırmanın bulgularını oluşturan yayınların 19 adedi yurt içi tezlerden, 3 adedi yurt dışı tezlerden, 11 adedi yurt içi makalelerden, 17 adedi yurt dışı makalelerden, 1 adedi de yurtdışı bildiriden oluşturmaktadır.

4.1. Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılan Hizmet İçi Eğitim’leri Planlama Aşamasında Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Planlama basamağı için incelenen yayınlar içerisinde bulgular bölümüne yansıyan 9 adet maddeye ulaşılmıştır. Bu 9 adet maddeyi destekleyen referans ve frekanslarda tablo 4.1. e yansıtılmıştır. Tabloda görüldüğü gibi teknik alt yapı ve ortamın uygun olması 22 frekansla en yüksek tekrarlanan, kursiyerlerin uygun zamanına göre olması 14 frekansla ikinci sırada yer alır iken kalite için kursiyerlerle görüşülmesi 3 frekansla en son sırada yer almıştır.

Tablo 4.1.

Planlama Basamağı Bulgular Tablosu

Bulgular	Referanslar	f
Teknik alt yapı ve ortamın uygun olması	M1,M3,M5,M8,M11,M14,M18,M19, M20,M23,M28,M30,M31,M33, M34,M35,M36,M37,M38,M40,M41, M47,M50	22
Kursiyerlerin uygun zamanına göre olması	M9,M15,M17,M18,M33,M34, M36,M37,M38,M39,M44,M48,M50, M51	14
BİT' in okullarda kullanılması	M1,M3,M5,M13,M20,M25, M29, M31,M32,M39,M47,M50	12
Süreklilik kazandırılması	M1,M7,M9,M22,M29,M32, M33, M36, M42, M51	10

Tablo 4.1. (Devamı)

İhtiyaç analizi yapılması	M3,M9,M19,M20,M22,M25,M36, M40,M51	9
Kursiyerlerin hazır bulunuşluk düzeylerinin olması	M9,M13,M18,M27,M28,M47,M48, M49, M51	9
Uzman kişilerin kontrolünde olması	M4,M19,M20,M23,M33,M36,M40, M41,M51	9
Yeterli sürenin ayrılması	M13,M14,M18,M38,M40,M44,M48, M51	8
Kalite için, kursiyerlerle görüşülmesi	M12,M40,M51	3

Bu maddelere değinecek olursak:

1) Teknik alt yapı ve ortamın uygun olması

Bilişim teknolojileri konusunda yapılacak olan hizmet içi eğitimlerin, kullanılma birimleri ve eğitimin verileceği yerlerde bilişim teknolojileri alt yapısının kullanıma hazır ve test edilmiş olmalıdır. Özellikle web tabanlı ve uzaktan eğitim yolu ile yapılan ya da uygulamaları sırasında web tabanlı ve uzaktan eğitim kullanan hizmet içi eğitim programlarında, uygulamaları gerçekleştirebilmek için, eğitimin yapılacağı birimde teknik alt yapının kullanıma hazır ve sorunsuz çalışıyor olması gerekir. Dolayısı ile hizmet içi eğitimin verileceği ortam seçilirken de bu kriter göz önüne alınmalıdır. Bu maddeyi destekleyen Yılmaz ve Kocasaraç (2010) şu cümleleri ile ” Yapılan programın genel olarak başarılı olduğu fakat var olan bazı eksikliklerinde giderilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunlar; web sitesinin yeniden düzenlenmesi ve içeriğinin geliştirilmesi ve kursların verildiği merkezlerdeki teknik aksaklıklar olarak sıralanabilir” (s. 60) ifade etmektedir.

2) Kursiyerlerin uygun zamanına göre olması

Bilişim teknolojileri üzerine verilecek olan hizmet içi eğitimlere katılacak olan kursiyerlerin çalışma durumları her zaman uygun olmamaktadır. Her kursiyerin durumu farklılık gösterdiği için kursiyerlere ortak olan uygun bir zaman seçilmesi verilecek eğitime katılımın daha istekli ve kaliteli olmasını sağlayabilir. Yıldız ve Arıbaş (2012)’a göre “ Kursların, hava koşullarının olumsuzluk meydana getirmeyeceği bir dönemde ya da tatillerde verilmesi sağlanmalıdır “ (s. 65).

3) BİT' in okullarda kullanılması

Yapılacak olan hizmet içi eğitimin planlama aşamasında, kursiyerlerin müfredat bilgilerine göre, okullarda kullanabilecekleri seviyede ve okulların teknik ve fiziki şartlarına göre eğitimler planlanmalıdır. Hizmet içi eğitimde, öğrendikleri bilgileri, görece çalışma ortamlarında uygulayamadıkları düşünülürse, yapılan eğitim havada kalmış sayılacaktır. Cüre (2007)' in yapmış olduğu öneride “ MEB tarafından öğretmenlere BİT 'i sınıfta nasıl kullanacakları ve BİT 'i derslerine nasıl entegre edebilecekleri konusunda hizmet-içi eğitimler verilmeli ve bu hizmet-içi eğitimler içerisinde somut örnekler sunularak öğretmenlerin desteklenmesi gerekmektedir.” (s. 72).

4) Süreklilik kazandırılması

Hızla gelişen teknoloji, hayatımızın her noktasına girdiği gibi eğitim içerisinde de yerini almaktadır. Bu nedenle eğitim yapısı da kendini bu teknolojiye ayak uydurmak için güncel tutmalıdır. Güncel tutabilmesinin temel yollarından biri eğitim kurumlarında teknolojik alt yapıyı sağlamaktır. Bu sayede eğitimin tüm kademelerinde bu sistematik yapı sayesinde tüm kullanıcılara teknoloji ulaşmış olacaktır. Bu teknolojiyi kullanabilmek için de yollardan bir diğeri olan hizmet içi eğitimidir. Yani yapı içerisinde teknolojiyi kullanacak kişilerin, nasıl kullanacaklarının eğitimi almasıdır. Teknolojinin sürekli değişmesi ve gelişmesi bu eğitimi mecburi kılmaktadır. Bu yapıyı destekleyen Kim (2008) şu sözleri ile “Toplumda BT'nin hızla değişmesi, öğretmenlerin BİT'in kullanması ile etkili işler yapmak için sürekli bu yolda çalışmaları ile olur” (s. 1705) ifade etmektedir.

5) İhtiyaç analizi yapılması

Bilişim teknolojileri üzerine yapılacak hizmet içi eğitime katılacak olan kursiyerlerin, eğitime katılmadan önce bazı istek ve arzuları bulunmaktadır. Bu istek ve arzuların yerine getirilmesi durumunda kursiyerlerin daha iyi motive olmaları ve daha etkin katılım göstermeleri beklenmektedir. Bu istek ve arzular kişisellikten çok uygulama birimleri ve eğitimi alacakları konu üzerine olmaktadır. İhtiyaç analizinin yapılmasını Kiper (2008) “ BT konusundaki hizmet içi eğitimler, öğretmenlerin derslerde BT' leri kullanmalarını olumlu etkilediğinden BT konusunda hizmet içi

eğitimler hazırlanırken öğretmenlerin ihtiyaçları gözetilerek hizmet içi eğitimler verilebilir” (s. 65) söylemektedir.

6) Kursiyerlerin hazır bulunuşluk düzeylerinin olması

Teknoloji sürekli gelişen ve değişen bir yapı olduğu için, bu yapı içerisinde insanlar teknolojinin değişim hızına yetişememektedir. Bu değişim hızını yakalayabilmek içinde teknolojinin kullanımını öğrenmek gerekmektedir. İşte bu gibi sebeplerden bilişim teknolojileri alanında yapılacak olan hizmet içi eğitimlere katılan kursiyerlerin eğitim düzeyleri farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra kursiyerlerin eğitim seviyeleri de farklılık göstermektedir. Dolayısıyla verilecek eğitimin planlaması sırasında bu kriteri dikkate alarak hizmet içi eğitim planlanmalıdır. Aksi takdirde verilen eğitim sırasında ciddi sorunlar çıkabilmektedir. Kursiyerlerin hazır bulunuşluk düzeyleri Outen (1994)’ e göre“ Hizmet içi eğitim planı yapılırken öğretmenlerin öğrenme düzeyleri ve öğrenme şekilleri dikkate alınmalıdır” (s. 44) olmalıdır.

7) Uzman kişilerin kontrolünde olması

Bilişim teknoloji alanında yapılacak olan hizmet içi eğitimlerin verileceği ortamlar, teknoloji kullanımına göre tam donanımlı, eksiksiz çalışan ve bu alt yapıyı kullanabilen kişilerden oluşmalıdır. Gerek bilişim teknolojileri üzerine verilecek hizmet içi eğitimi veren eğitmen, gerekse alt yapıdan sorumlu olan kişiler teknolojiyi kullanabilme düzeyleri açısından, alanlarında uzman kişiler olması gerekmektedir. Aksi takdirde eğitime katılan kursiyerlerin motivasyonlarında düşme, eğitime katılmama istekleri gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu gibi sorunlar planlama aşamasında ortadan kaldırılmalıdır. Bu maddeyi destekleyen Özan ve Dikici (2001) şu sözleri ile “Kurslarda görev alan öğretim elemanlarının kurs ile ilgili planlama çalışmalarına katılmaları gerekmektedir. Böylece öğretim elemanı hazırlığında kendisinin bulunduğu bir planı uygulamak için daha fazla önem verecektir. Öğretim elemanları kendi uzmanlık alanlarında derslere girmelidirler. Kurslara devam eden grubun yetişkin olduğu göz önüne alınarak özellikle öğretim elemanlarının yetişkin eğitimi konusunda bilgi sahibi olması gereklidir” (s. 239) ifade etmektedir.

8) Yeterli sürenin ayrılması

Bilişim teknolojileri üzerine verilecek hizmet içi eğitimler için uzman görüşleri alınarak, planlama yapılmadan önce eğitimin daha önceden uygulanmış şekli ile gerekli sürenin ayrılması sağlanmalıdır. Bu süre mümkün olduğu kadar kursiyerlerin konuya tam öğrenmiş ve uygulayabiliyor olmasına kadar ayarlanmalıdır. Süresi az olan eğitimlerde kursiyerler yeterli verim alamadığı için, eğitim tam anlamıyla başarıya ulaşmış sayılmamaktadır. Cesur (2010) şu sözleri ile “ Intel öğretmen programı karma modeli hizmet içi eğitim süresi artırılabilir. Özellikle yüz yüze eğitim saatlerinin de süresi uzatılarak programın etkililiği artırılabilir” (s. 79) yeterli sürenin ayrılması gerektiğini vurgulamaktadır.

9) Kalite için, kursiyerlerle görüşülmesi

Hizmet içi eğitimin kalitesi için zaman zaman kurs sırasında ve kurs bitiminde kursiyerlerin görüşleri alınmalıdır. Bu hem verilen hizmet içi eğitimin kalitesini artırmak için hem de bundan sonraki yapılacak olan hizmet içi eğitimlere ışık tutması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu sayede bundan sonra yapılacak hizmet içi eğitimlere görüşlerden yola çıkarak eksiklikler giderilecek, varsa yapılan hatalar tekrarlanmayacak, çıkan sorunlar en aza indirgenecektir. Kursiyerlerin görüşlerinin alınmasını destekleyen Gökbulut (2006) “ Kursiyerlerin kurs sonunda değerlendirme anketi soruları haricinde bundan sonraki düzenlenecek kurslara ışık tutması amacıyla yetkililere iletmek istediği önerileri değerlendirme anketinin son kısmında bulunan öneriler bölümüne yazıp görüşlerini yetkililere iletebilir. Yetkililerde bu görüşleri dikkate alarak bundan sonraki düzenlenecek eğitimleri bu görüşleri dikkate alarak planlama imkânına sahip olacaklardır “(s. 39) ifade etmektedir.

4.2.Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılan Hizmet İçi Eğitim’leri Uygulama Aşamasında Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Uygulama basamağı için incelenen yayınlar içerisinde bulgular bölümüne yansıyan 8 adet maddeye rastlanmıştır. Bu 8 adet maddeyi destekleyen referans ve frekanslarda tablo 4.2. ye yansıtılmıştır. Tabloda uzaktan eğitim uygulanması 17 frekansla en yüksek tekrarlanan, teknik alt yapının hazır olması 15 frekansla ikinci

sırada, teşvik edilmesi 10 frekansla üçüncü sırada, destek verilmesi ise 4 frekansla en az tekrarlanan olarak yer almıştır.

Tablo 4.2.

Uygulama Basamağı Bulgular Tablosu

Bulgular	Referanslar	f
Uzaktan eğitim uygulanması	M1,M2,M5,M6,M7,M11,M24, M26,M28, M30 M34,M35, M41, M42, M43, M44,M51	17
Teknik alt yapının hazır olması	M1,M3,M5,M8,M12,M15,M18, M19,M20 M23,M29, M38, M39, M40,M47	15
Teşvik edilmesi	M1,M12,M23,M27,M29,M33, M36,M41,M47,M50	10
BİT 'i kullanabilme düzeyleri	M1,M5,M6,M12,M13,M14,M17	7
Fikir alışverişinde bulunacağı materyallerin olması	M1,M4,M7,M12,M13,M23,M51	7
Etkili kullanılması	M1,M6,M9,M22,M41,M47,M49	7
Birimlerdeki altyapının uygun olması	M31,M35,M36,M39,M41	5
Destek verilmesi	M12,M14,M18,M23	4

Uygulama basamağındaki bulgulara değinecek olursak:

1) Uzaktan eğitim uygulanması

Bilişim teknolojileri alanında yapılacak olan hizmet içi eğitimler, her açıdan ve her kademesinde tekrar tekrar düşünülüp, yorumlanıp daha sonra uygulamaya geçirilmesi gereken eğitimlerdir. Çünkü hem maliyet hem zaman hem de iş yükü açısından büyük oranlarda külfet yüklemektedir. Eğitime katılacak olan kursiyerlerin eğitime gelip gitmeleri, barınma, yeme-içme gibi maliyetler, zaman açısından tekrarı olmayacak olan uygulamalar ve eğitimi veren ve organizasyonda olan personelin üzerindeki iş yükü. Bu saydığımız maddeler hizmet içi eğitim için önem arz eden konulardır. Bu bakımdan bilişim teknolojileri alanında yapılacak yada diğer alanlarda da yapılacak hizmet içi eğitimlerde uzaktan eğitim uygulaması alternatif olarak tercih edilebilir. Uzaktan eğitim uygulaması Delil (2005)' e göre “ Hizmet içi eğitimde de web tabanlı uzaktan eğitim kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Ülkemizde bazı bankalar ve kamu kuruluşları hizmet içi eğitimde bu yöntemi kullanmaya başlamışlardır. Bu

nedenle, web tabanlı uzaktan eğitimin, hizmet içi eğitimde kullanılması zaman, maliyet, işgücü verimi açısından büyük kolaylıklar sağlamaktadır” (s. 94).

2) Teknik alt yapının hazır olması

Bilişim teknolojileri alanında yapılan hizmet içi eğitimler de uygulamaların yapılabilmesi için, eğitime katılan kursiyerlerin bağlı oldukları birimlerde teknolojik alt yapının sisteme uygun olması gerekmektedir. Aksi takdirde uygulamalar yapılamamakta ve alınan eğitim başarıya ulaşmamaktadır. Bu sebeple bu tür sorunların önüne geçebilmek için bilişim teknolojileri içi yapılacak hizmet içi eğitimler, planlama aşamasında iken kurumların teknik alt yapı sorunları giderilmelidir. Mümkünse birkaç kez deneme aşamasından geçirilmelidir. Bu maddeyi destekleyen Can (2010) “E-hizmet içi eğitimin uygulanması her şeyden önce kurumlardaki bilişim altyapısına bağlıdır. Bu nedenle kamu kurum ve kuruluşlarımıza gerekli altyapı desteği ve bilgisayara dayalı hizmet içi eğitim programları düzenleyebilmeleri için gerekli kaynak sağlanmalıdır. Akıllı sınıfların sadece merkez birimde olması yeterli değildir. Bu sınıflara tüm personelin ulaşabilmesi ancak, kamu kuruluşunun her birime bu tür akıllı eğitim sınıflarının kurulmasına bağlıdır. Bu da ancak iyi bir mali kaynak ile sağlanabilir” (s. 120) ifade etmektedir.

3) Teşvik edilmesi

Bilişim teknolojileri alanında yapılan hizmet içi eğitimlere katılan kursiyerlerin bazıları teknolojiye karşı önyargı veya daha önceki deneyimleri ile, bu eğitimlere katılmak istememe ya da eğitim sırasında eğitimden ayrılma gibi durumların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu gibi durumlarda gerek kursiyerlerin çalıştıkları birimlerdeki yöneticilerin gerekse eğitim sırasında eğitimi veren ve organizasyonda bulunan uzman kişilerin, kursiyerleri uygulamalar sırasında teşvik edici söylemlerde bulunmalıdırlar. Gerekirse pekiştireç amaçlı uygulama sonrası ödüllendirme sistemi gibi yapılar uygulayabilirler. Zengin (2007) kursiyerlerin teşvik edilmesi ile ilgili olarak “Eğitmenler, genel e-öğrenme teknolojisi ve potansiyel yararlar açısından güçlü bir inanç belirtmeliler hem de zorlukları karşılamak için istekli görünmelidirler. Ancak bunu yapabilmek için bazı engeller açısından beceri eksikliği gibi endişe ortaya çıkabilir. Bu noktada başarıya ulaşmak için yönetimin destek ihtiyacını hissettirmelidir” (s. 111) görüşünü sunmaktadır.

4) BİT 'i kullanabilme düzeyleri

Teknoloji gelişmesi yaş aralıkları ve kuşaklarda, kullanım ve öğrenme hızı açısından farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle her yaş grubunun teknolojiye bakış açısına ve teknolojiyi uygulayabilmelerine göre, hizmet içi eğitim öncesi bir ön testten geçirilerek gruplandırılabilir. Bu sayede yapılan uygulamalar o gruba hitap edeceği için, kursiyerler çok fazla sorun yaşamadan, uygulamaları rahatlıkla yapabileceklerdir. Aksi takdirde sınıf içerisindeki farklılık, sınıf ortamını bir kaosa sürükleyebilmektedir. Bu durumdan da eğiticinin zor duruma düşmesine sebep olabilmektedir. Çalımfidan (2007) “İnternet tabanlı uzaktan eğitim programları, öğrenciye beraberinde bilgisayar okuryazarlığı ve fiziksel altyapı edinme zorunluluğunu getirmektedir. Hizmeti veren kurum değil, öğrencinin sahip olduğu fiziksel altyapı düşünülmelidir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin karşılaştıkları sıkıntı ve güçlüklerin büyük çoğunluğunu fiziksel altyapı ile bilgisayar ön bilgi ve kullanım becerisinin yeterli olmamasından kaynaklandığı görülmektedir Bu nedenle kurum, personel eğitiminde internet tabanlı uzaktan eğitim programını uygulamayı düşündüğünde hedef kitlenin sahip olması gereken bu iki unsuru göz önünde bulundurmalıdır. Bilgisayar okuryazarı olmak, verilen uzaktan eğitimi sorunsuz alacak kadar internet bağlantısına ve gerekli ek bilgisayar donanımlarına sahip olmak bu tür programların sağlıklı bir şekilde uygulanmasını sağlar” (s. 85) sözleri ile kursiyerlerin BİT’ i kullanabilme düzeylerinin önemini vurgulamaktadır.

5) Fikir alışverişinde bulunacağı materyallerin olması

Eğitimin içerisinde, her zaman eğiticinin öğretmesi yetmeyebilmektedir. Bazı durumlarda eğitimi alan kişiler birbirleri ile iletişim sağlayarak ve etkileşime girerek öğrenmeyi sağlayabilirler. Bu bağlamda bilişim teknolojileri alanında yapılan hizmet içi eğitimlere katılan kursiyerlerin birbiri ile fikir alışverişinde bulunacağı uygulamalar sağlanmalıdır. Bu uygulamalar geleneksel sınıf ortamlarında olabileceği gibi web tabanlı yapılan uzaktan eğitim uygulama ve materyallerle de sağlanabilir. BİT konusunda yapılan hizmet içi eğitimlerde Keleş ve Çelik (2013) “ Bilgisayar destekli öğretime yönelik olarak verilecek hizmet içi kurslarda teknolojik yeterliliklerin yanında, bu teknolojilerin hangi strateji, yöntem ve tekniklerle birlikte kullanılabileceği sorgulanmalı, mümkünse aynı branştaki öğretmenlerin bu konuda birbirleri ile görüş

alışverişinde bulunmaları ve sınıf içi-dışı uygulamalarda hangi teknolojilerin nasıl kullanılabileceğine dair deneyimlerini paylaşmaları sağlanmalıdır” (s. 184) sözleri ile kursiyerlerin fikir alışverişinde bulunacağı materyallerin bulunmasının gerekliliğini sunmaktadır.

6) Etkili kullanılması

Hizmet içi eğitim sırasında ya da sonrasında alınan eğitimin uygulamaya geçirilebilir olması çok önemlidir. Alınan eğitim tüm şartlar ve imkanlar düşünüldüğünde başarısızlıkla sonuçlanması ya da uygulamaların yapılmaması büyük sorunları beraberinde getirmektedir. Eğitime katılan kursiyerlere mümkün olduğu kadar bu bilincin aşılması, gerekli görüldüğü zamanlarda da sürekli hatırlatması yapılabilir. Bunun sonucunda eğitim istenilen başarıyı yakalayabilme adına büyük bir adım atmış olacaktır. Buradan yola çıkarak bilişim teknolojileri alanında yapılan hizmet içi eğitimlerin daha etkili kullanılabilmesi için uygulamalar bu konuya yönelik hazırlanmalıdır. BİT’ in etkili kullanılmasını Delil (2005) “Web tabanlı hizmet içi eğitimde verilecek olan ders seçimleri iyi yapılmalı, katılımcılara gereksiz ve zaman kaybettirici, günümüz çalışma hayatında gerekli olmayan bilgiler ve dersler verilmemelidir “(s. 94) sözleri ile desteklemektedir.

7) Birimlerdeki altyapının uygun olması

Kursiyerlerin bilişim teknolojileri alanında aldıkları hizmet içi eğitimleri birimlerinde kullanabilmesi önemlidir. Aksi takdirde kullanımı olmayan bir eğitimin de gerekliliği olmamaktadır. Bu nedenle eğitime katılan kursiyerlerin, eğitim sonrasında da uygulamaları yapabilmeleri açısından, çalıştıkları birimlerde bilişim teknoloji alt yapısı uygun olmalıdır. Bayır (2005)’ a göre “ Araştırmada katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olmaması sonucu uzaktan öğrenme materyallerine erişimde yaşanan sorunlar ve ağ bağlantı hızındaki yavaşlık katılımcılar tarafından uygulamayı olumsuz etkileyen bir faktör olarak görülmüştür. Bu nedenle kurumlarda uzaktan öğrenme uygulaması öncesinde donanım ve alt yapı sorunlarının çözülmüş olmasına dikkat edilmelidir” (s. 127).

8) Destek verilmesi

Bilişim teknolojileri alanında yapılan hizmet içi eğitimleri veren uzmanlar, uygulamalar sırasında zorluk yaşanan kursiyerlere destek vermelidirler. Ayrıca kursa

sonrasında da yine desteklerini sürdürmelidirler. Outen (1994)’ de şu sözleri ile “ Hizmet içi eğitim boyunca öğretmenlere destek verilmelidir” (s. 51) kursiyerlere desteğin verilmesini savunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitim bittikten sonra çalıştıkları kurumlara gittiklerinde, kurum yöneticileri ya da diğer çalışanlarında uygulamalara yönelik destek vermeleri, kursiyerin aldığı eğitimi başarıya götürmesi için önemli bir etkidir.

4.3. Bilişim Teknolojileri Konusunda Yapılan Hizmet İçi Eğitim’leri Değerlendirme Aşamasında Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Planlama basamağı için incelenen yayınlar içerisinde bulgular bölümüne yansıyan 4 adet maddeye rastlanmıştır. Bu 4 adet maddeyi destekleyen referans ve frekanslarda tablo 4.3. e yansıtılmıştır. Tabloda değerlendirilmeli 11 frekansla en çok tekrarlanan uygulamam birimlerinde kullanıp kullanılmadığı denetlenmeli ve değerlendirilmeli 3 frekansla ikinci sırada, sorumlular (yönetici, eğitimci) tarafından değerlendirilmeli 2 frekansla en son sırada yer almıştır.

Tablo 4.3.

Değerlendirme Basamağı Bulgular Tablosu

Bulgular	Referanslar	f
Değerlendirilmeli	M1,M7,M9,M16,M20,M22,M36, M40, M43,M45,M46	11
Uygulama birimlerinde kullanıp kullanmadığı denetlenmeli ve değerlendirilmeli	M36,M37,M51	3
Düzenli olarak değerlendirilmeli	M4,M6,M16	3
Sorumlular (yönetici, eğitimci) tarafından değerlendirilmeli	M4,M15	2

Değerlendirme basamağındaki bulgulara değinecek olursak:

1) Değerlendirilmeli

Her eğitimin sonunda bir değerlendirme olduğu gibi, yapılan hizmet içi eğitim sırasında da bir değerlendirmenin olması kaçınılmazdır. Bu değerlendirme sayesinde kursun başarıya ulaşp ulaşmadığı test edilirken, eğitime katılan kursiyerlerin bir

değerlendirme kriterlerinin olduğunu bilmesi, eğitime olan ciddiyet ve sorumluluğun atmasını sağlamaktadır. Bu durum eğitim açısından olması gereken bir durumdur. Bu konuyu destekleyen Saeed (1999) hizmet içi eğitime katılan öğretmenler için (yazılı ve sözlü sınav) değerlendirme kriterlerinin olması gerekliliğini vurgulamaktadır.

2) Uygulama birimlerinde kullanıp kullanmadığı denetlenmeli ve değerlendirilmeli

Bilişim teknolojileri alanında yapılan hizmet içi eğitim sonrasında, kursiyerlerin aldıkları eğitimi kullanıp kullanmadığı, hangi sıklıkla kullandığı, hangi zamanlarda kullandığı gibi soruların yanıtları çok önemlidir. Bu sebeple kursiyerler sadece eğitim içerisinde ya da sonunda değil, eğitim Bittikten sonrada belirli bir süre gözetim altında tutulmalıdır. Hizmet içi eğitimlerde denetleme ve değerlendirme konusunda Gül (2012) “Bu çalışma sonrasında akıllı tahta kullanımının ne durumda olduğunu öğrenebilmek için uzun süreler sonunda tekrar değerlendirme yapılmalıdır. Çünkü çalışma kısa sürelik bir eğitim sonrası öğretmen görüşlerini hedef almıştır ve öğretmenlerde etkileşimli tahta kullanımına yönelik olumlu düşüncelerin olduğu ve kendilerini bu konuda geliştirebileceklerini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Yapılacak yeni çalışmalar ve değerlendirmeler açısından önemli gelişmelere vesile olacaktır” (s. 84) ifadesi ile konuya açıklık getirmektedir.

3) Düzenli olarak değerlendirilmeli

Hizmet içi eğitimin daha başarılı olabilmesi açısından, eğitim sırasında kursiyerler periyotlu bir şekilde değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme ile hem kurumun anlık başarısı hem de kursiyerlerin hangi seviyede ve ne kadar öğrendiklerinin göstergesi olacaktır. Bu konuda Özan ve Dikici (2001) şu şekilde “ Öğretmenlerin devam eden hizmet içi eğitim kurslarındaki ilerlemelerini görebilmeleri için programdaki derslerin sürekli değerlendirilmesi gereklidir. Bu değerlendirmeler hem kurumun kendi başarısını görmesini sağlayacak hem de öğretmende gelişmelerin görülmesini sağlayacaktır” (s. 240) ifade etmektedir.

4) Sorumlular (yönetici, eğitimci) tarafından değerlendirilmeli

Değerlendirme kursiyerlerin girdiği sınavlarla olabildiği gibi, kursiyerlerin katıldığı hizmet içi eğitimleri veren uzmanların görüşleri ya da kursiyerlerin çalıştıkları

birimlerdeki yöneticilerin görüşleri ile de olabilmektedir. Hizmet içi eğitimlerdeki değerlendirme mekanizmasına yönetici, eğitmen, vb. girmesi ile ilgili Kelsey (2001) yöneticilerin ve eğitim uzmanlarının yeni değerlendirme kriterleri ile değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonunda aşağıdaki maddelerin tartışılması bundan sonraki yapılacak araştırmalara yön vermesi ve daha kapsamlı sonuçlar açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın bulgular kısmında görüleceği gibi yurt içi tez sayısı yurt dışı tez sayısından daha fazladır. Yurt içi tezlerin yurt dışı tezlerden daha yüksek çıkmasının sebebi veri tabanları içerisinde YÖK Tez Kataloğu sayesinde Türkiye'deki üniversitelerde yapılan tezlere kolaylıkla ulaşılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan bu tez çalışmasında bilişim teknolojileri konusunda verilen hizmet içi eğitimler ile ilgili yapılmış akademik yayınlar (tez, makale ve bildiri) incelenerek bu eğitimlerin niteliğini etkileyen temel faktörlerin neler olduğu ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma sonunda planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında verilen hizmet içi eğitimi etkileyen çeşitli faktörlerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu faktörlerden frekansı en yüksek olanlar, yani incelenen 51 yayında en çok belirtilen faktörler planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarına göre şu şekildedir;

Planlama aşamasında: BİT alanında yapılacak HİE' de eğitimin verileceği birimde teknik alt yapının ve ortamın uygun olması gereklidir. Verilecek eğitim BİT' i içerdiği için eğitime katılanlarında BİT' i, eğitim aşamasında kullanabilir durumda görmelidir. Kursiyerlerin BİT' i eğitim sırasında kullanamıyor olmaları bazı olumsuz durumlara yol açabilmektedir. Verilecek eğitimin kursiyerlerin uygun zamanları göz önüne alınarak plan yapılması, eğitimin verimliliği açısından önemlidir. Teknoloji kullanımının çok düşük yaşlara kadar düştüğü günümüz çağında, teknolojinin eğitime entegrasyonu için verilecek eğitimlere süreklilik kazandırılması, teknolojinin eğitime entegrasyonun sürecini etkileyebilir. Kursiyerler hizmet içi eğitimi almadan önce eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi için, kursiyere ihtiyaç analizi yapılması verilecek eğitimin daha verimli olması açısından etkili olacağı düşünülmektedir.

Uygulama aşamasında: BİT konulu hizmet içi eğitimler maliyet ve zaman açısından önemlidir. Bu yüzden yapılan hizmet içi eğitimlerde uzaktan eğitim

kullanılması kursiyer ve eğitimcilerin maliyet ve zamanı açısından olumlu yönde etkilemektedir. BİT konusunda yapılacak hizmet içi eğitimlerde kursiyerlerin BİT' i kullanabilmeleri için eğitimin verildiği yerlerde teknik alt yapının hazır olması, kursiyerlerin uygulamalara daha etkili katılımı sağlayabilir. Kursiyerlerin aldıkları eğitimi kullanmaları, eğitimin başarısı açısından önemlidir. Bu nedenle kursiyerlerin gerek eğitim sırasında gerek ise eğitim bittikten sonra BİT' i kullanmaya teşvik edilmeleri, BİT' in kullanımını artırdığı düşünülmektedir.

Değerlendirme aşamasında: Eğitimin her kademesinde olduğu gibi, hizmet içi eğitimlerde de bir değerlendirme süreci olması gereklidir. Bu yüzden kursiyerler eğitim aşamasında belirlene zamanlarda bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Bu değerlendirme süreci hem kursiyerlerin başarı seviyesini ortaya çıkaracak hem de verilen eğitimin başarı düzeyini belirleyecektir.

Bilişim teknolojileri konusunda yapılan HİE' lere özgü bulgular

Araştırma sonucunda diğer verilen hizmet içi eğitimlerden farklı olarak, BİT alanında yapılacak hizmet içi eğitimlerin niteliği yansıtması açısından teknik altyapının ve ortamın uygunluğu, BİT' in okullarda kullanımı, BİT' in entegrasyon sürecinde sürekliliğinin olması, özellikle BİT alanında uzman kişilerin kontrolünde yürütülmesi, uzaktan eğitim gibi alternatif yöntemlerin kullanılması, kursiyerlerin BİT' i kullanabilme ve ön yargıları, kursiyerlerin teknoloji çerçevesinde birbirleri ile fikir alışverişinde bulunacağı materyallerin kullanılması, BİT' in okullarda etkili kullanımı, BİT' i alan kursiyerlerin okullarda aldıkları eğitimi kullanıp kullanmadığının denetlenmesi gibi sonuçlar özellikle BİT alanında yapılan HİE' lere özgü bulgular olması açısından dikkate değerdir.

Genel HİE' ler ile örtüşen bulgular

Araştırma bulgularında BİT alanında yapılan HİE' leri etkileyen etmenler ile normal HİE' leri etkileyen etmenlerin birbiri ile örtüştüğü tespit edilmiştir. Çalışmanın bulgularından ihtiyaç analizi yapılması, uzman kişilerin kontrolünde olması, yeterli sürenin ayrılması, teknik alt yapı ve ortamın uygun olması, kursiyerlerin uygun zamanına göre yapılması, kalite için kursiyerlerle görüşülmesi, uygulama birimlerinde kullanıp kullanmadığı denetlenmesi ve değerlendirilmesi Ayas ve arkadaşlarının (2006) yapmış olduğu hizmet içi eğitimin etkililiği temel araştırmasında, araştırmaya katılan

kişilerin görüşlerine göre çıkan sonuçlarla yapılan çalışmanın bulgularını destekleyici nitelikte olmuştur. Ayrıca planlama, ihtiyaç analizi yapılması, yeterli sürenin ayrılması, kursiyerlerin uygun zamanına göre olması, etkili kullanılması, BİT' in okullarda kullanılması ve değerlendirilmesi Day (1999)'in yaşam boyu öğrenme isimli çalışmasında yapılan araştırma bulguları ile benzer nitelikte olduğu saptanmıştır.

Uygulamaya ve gelecek araştırmalara yönelik öneriler

Bu çalışma sonucunda çıkan göstergeler doğrultusunda uygulama ve gelecek araştırmalar için:

- 1) Bu çalışma sonucunda planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarına yönelik elde edilen bulgular kullanılarak bir anket geliştirilebilir ve geçerlik ve güvenirlik testi yapıldıktan sonra uygulanabilir. HİE kalitesini ve eğitimin verimliliğini artırmak için anket sonuçları BİT alanında hizmet içi eğitim alan öğretmenler üzerinde uygulanabilir ve anket sonuçları ile bu çalışmada elde edilen bulgularla karşılaştırması yapılabilir. Bu sayede öğretmenlerin yapılan ankete vermiş oldukları cevaplar ile yapılan araştırma bulgularının, BİT alanındaki HİE' leri ne seviyede yansıttığının tespiti yapılmış olur.
- 2) Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular bundan sonra yapılacak olan hizmet içi eğitimler için bir kriter listesi olarak kullanılabilir. Bu kriterler doğrultusunda bundan sonra yapılacak hizmet içi eğitimleri yönlendirmesi açısından planlama ve değerlendirme aşamaları geliştirilebilir. Hizmet içi eğitimlerin tasarım aşamasında, olması gerekenlerin belirlenmesi açısından öneri niteliğinde kullanılabilir.
- 3) Teknolojik yeniliklerin sürekli değişmesine paralel olarak eğitim entegrasyon süreçleri, bu değişime göre planlanabilir.
- 4) Öğretmenlerin BİT ön yargılarını ortadan kaldırmak için çözüm önerileri geliştirilebilir.
- 5) BİT' in okullarda nasıl, ne zaman, hangi sıklıkla vb. soruların cevapları BİT' in etkili kullanılmasını nasıl etkilediği araştırılabilir.
- 6) Hizmet içi eğitim süreci içerisinde kursiyerlerin aralıklı olarak görüş ve önerileri alınabilir.

- 7) Yapılan araştırma belirlenen veri tabanları üzerinde yurt-ıçi ve yurt-dışı yayınları içermektedir. Araştırmanın bu sınırlılığı değıştirilerek daha fazla veri tabanı eklenerek yeniden bir tarama yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abone Veri Tabanları. (b.t). 22 Mart 2013 tarihinde <http://www.atauni.edu.tr/#sayfa=abone-veritabanlari-hakkinda-aciklayici-bilgi>- internet adresinden alınmıştır.
- Abuhmaid, A. (2011). Ict training courses for teacher professional development in Jordan. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 10(4), 195-210.
- Aduwa-Qgiegbaen, S.E.O. (2008). In-service teachers' attitude to computers and their perception of obstacles to their use in primary and secondary schools in nigeria, *European Journal of Scientific Research*, 21(1), 175.
- Akahori, K., Horiguschi, H., Suzuki, K., & Nambu, M. (2001). Development and evaluation of web-based in-service training system for improving the ict leadership of schoolteachers. *Journal of Universal Computer Science*, 7(3), 211-225.
- Akcaoğlu, M. (2008). *Exploring technology integration approaches and practices of preservice and in-service English language teachers*. Unpublished master thesis, Middle East Technical University Institute of Social Sciences, Ankara.
- Akıncı, A. & Seferoğlu, S.S. (2010). *Bilişim Şuraları, Teknoloji Politikaları ve Eğitim*, Akademik Bilişim 2010 Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Akkoyunlu, B. (2002). Educational Technology in Turkey: Past, Present and Future. *Educational Media International*, 39(2), 165-174.
- Asilsoy, Ö. (2007). *Biyoloji öğretmenleri için proje tabanlı öğrenme yaklaşımı konulu bir hizmet içi eğitim kurs programı geliştirilmesi ve etkinliğinin araştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ayas, A., Akdeniz, A.R., Çepni, S., Baki, A., Çimer, A. & Çimer, S.O. (2006). Hizmetiçi Eğitimin Etkililiği Temel Araştırması Sonuç Raporu. Ankara: PKMB.

- Aytaç, T. (2007). “Hizmet İçi Eğitim Kavramı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar,”
11 Ekim 2012 tarihinde
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/147/aytac.htm
internet adresinden alınmıştır.
- Bağcı, N. & Şimşek, S. (2000). Milli Eğitim personeline yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerine genel bir bakış. *Milli Eğitim Dergisi*, 146, 9-12.
- Bayrak, G. (2012). *Öğretmenlerin lcd panelli etkileşimli tahtalar hakkındaki hizmet içi eğitim sonrası görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Baran, F. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan hizmet içi eğitim yöntemiyle bilgisayar eğitimi uygulamasına ilişkin öğretmen görüş ve önerileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bayır, G.O. (2005). *Hizmet içi eğitimde kurumsal ağ kullanımında izlenen yöntem ve öğretim dili bilgisinin öğrenci başarısına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Beşoluk, Ş., Kurbanoglu, N.İ. & Önder, İ. (2010). Educational technology usage of pre-service and in-service science and technology teachers. *Elementary Education Online*, 9(1), 389-395.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem Ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Brito, C., Duarte, J. & Baía, M. (2010). Ict and in-service teachers' training: Numbers and trends. *Digital Education Review*, Cilt No(11), 67-76.
- Burke, A. (2000). How to accomplish organization-wide competency and education. *Nursing Management*, 31(2), 20-26.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cesur, E. (2010). *Intel öğretmen programı karma modeli hizmet içi eğitimi hakkındaki öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Chen, H. R., & Tseng, H. F. (2012). Factors that influence acceptance of web-based e-learning systems for the in-service education of junior high school teachers in Taiwan. *Evaluation and Program Planning*, 35(3), 398-406.
- Chio, K. S. (2012). Effective practices in providing online, in-service training to health professionals in low-resource settings. *International Journal of Training and Development*, 16(3), 228-234.
- Delil, Y. (2005). *Yönetici asistanları ve büro çalışanlarının hizmet içi eğitimleri için bir web tabanlı uzaktan eğitim programı önerisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Can, E. (2011). *Türkiye’de kamu personelinin hizmet içi eğitiminde bilişim teknolojilerinin rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Cin, M. (2008). *Hizmet içi eğitim programlarının etkinliği ve eğiticilerin verimliliğine etkisi: mesleki ve teknik eğitim kurumlarında bir uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cüre, F. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan web tabanlı uzaktan hizmet içi bilgisayar eğitimi programının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çalımfidan, M. (2007). *İnternete dayalı uzaktan eğitim ve uzaktan hizmet içi eğitim yöntemleri ile bilgisayar eğitimi hakkında öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çınar, S. (2011). *Sınıf öğretmenleri için fen-teknoloji-toplum (ftt) yaklaşımına yönelik bir hizmet-içi eğitim kurs programı geliştirilmesi ve etkinliğinin araştırılması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Day, C. (1999). *Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press.
- Daymon, C. & Holloway, I. (2003). *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications*. London: Routledge.

- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demirel, Ö. & Ün, K. (1987). *Eğitim terimleri*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Dib, C. Z. (1988). Formal, non-formal and informal education: Concepts/Applicability. *American Institute of Physics*, New York, 1988, pgs. 300-315.
- Ergin, İ., Akseki, B. & Deniz, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 55-66.
- Erlandson, A.A., Harris, E.L., Skipper, B:L. & Allen, S.D. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. California: age Publications, Inc.
- Ensaroğlu, A. (2010). *Havaalanlarında çalışan meteoroloji personeline uzaktan eğitim yöntemi ile hizmet içi eğitim verilmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- Fer, S. (2009). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, N. & Erden, M. (1986). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: İM Eğitim Yayın Danışmanlık A.Ş.(Kadioğlu Matbaası)
- Fidan, N. & Erden, M. (1997). *Eğitime giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Fraenkel, J.R. & Wallen, N. E. (1932). *How to design and evaluate research in education*.(4th ed.)United States of America: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Giddens, A. (1993). *Sociology* (3rd Edition), Oxford: Polity Press.
- Gökbulut, B. (2006). *Web tabanlı hizmet içi eğitim planlaması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Sayfa: 37.
- Güven, S. (2006). Program geliştirmeye giriş, M. Gürol (Ed.), *Öğretimde Planlama ve Öğretimde Değerlendirme* (s. 1) (4. Baskı), Ankara: Akış Yayınları.
- Halvurt, İ. (2010). *Avrupa Birliği'nde hizmet içi eğitim politikaları: Geleneksel ve uzaktan eğitim yaklaşımına göre Trakya Birlik hizmet içi eğitim modelinin*

oluşumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Jung, I. (2001). Issues and challenges of providing online inservice teacher training: Korea's experience. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 2(1).

Kalkandelen, A. H. (1976). İşletmeler, Kitler ve Kamu Kuruluşları İçin Hizmet İçi Eğitim El Kitabı.

Karagiorgi, Y., & Charalambous, K. (2006). ICT in-service training and school practices: In search for the impact. *Journal of Education for Teaching*, 32(4), 395-411.

Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd..

Keleş, E., & Çelik, D. (2013). 2000-2010 yılları arasında bilgisayar teknolojileri ve eğitimde kullanımlarına yönelik yürütülen hizmet içi eğitim kursların incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 1(2), 164-194.

Kelsey, T.W., & Mincemoyer, C.C. (2001). Exploring the potential of in-service training through distance education. *Journal of Extension*, 39(2), 1-7.

Kılıçoğlu, O. (2007). *Hizmet içi eğitimde kullanımı artan web tabanlı eğitim yöntemi ve bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kim, J.H., Jung, S.Y., & Lee, W.G. (2008). Design of contents for ICT literacy in-service training of teachers in Korea. *Computers & Education*, 51(4), 1683-1706.

Kiper, A. (2008). *İlköğretim öğretmenlerinin bilgi teknolojilerini derslerde kullanım durumları ve bilgi teknolojileri ile ilgili almış oldukları hizmet içi eğitimler hakkındaki görüşleri (Sakarya ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kiper, A. & Tercan, S.S. (2012). The usage of information technologies in classroom environment among primary school teachers and their perception on in-service training programs on it (Sample of Sakarya). *TOJET*, 11(3), 386.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim programları öğretim ve öğretim ilke ve yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: Sage Publications, Inc.
- Liu, M.H. (2012). Discussing teaching videocases online: Perspectives of preservice and inservice EFL teachers in Taiwan. *Computers & Education*, 59(1), 120-133.
- Lutonsky, R.R., & Adviser-Rice, M.L. (2009). *Pre-service and in-service training, gender, and years of teaching experience: Influences on teachers' basic technology competencies*. University of Alabama.
- MEB (2010). Milli Eğitim Bakanlığı'nda Hizmet içi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve Çalıştayı, 7-8 Mayıs 2010, Rixos Grand Ankara Oteli, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Meletiou-Mavrotheris, M., & Bayés, A.S. (2012). Distance training of mathematics teachers: The early statistics experience. *RUSC. Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento*, 9(1), 150.
- Metin, M. (2010). *Fen ve teknoloji öğretmenleri için hazırlanan performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim kursunun etkililiği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Milli Eğitim Bakanlığı Türk Milli Eğitim Sistemi http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html adresinden 21 Kasım 2012 tarihinde alınmıştır.
- Morrison, J.W., Raya-Carlton, P., Henk, J.K., & Thornburg, K.R. (2008). Satellite-based distance courses for in-service training. *Quarterly Review of Distance Education: Research That Guides Practice*, 8(1), 35.

- Mouzakis, C. (2008). Teachers' perceptions of the effectiveness of a blended learning approach for ICT teacher training. *Journal of Technology and Teacher Education*, 16(4), 461-482
- Oğuzkan, A.F. (1993). *Eğitim terimleri*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Outen, D. (1994). Increasing the Basic Computer Skills of Junior High School Teachers through Inservice Training.
- Özan, M.B. & Dikici, A. (2001). Hizmet içi eğitim programlarının etkililiğinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve TÜBİTAK örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 225-240.
- Özdem, C. (2007). *Uzaktan hizmet içi eğitim yöntemi ile bilgisayar eğitimi uygulamasının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, S.M. (2000). *Müfredat laboratuvar okullarında görev yapan öğretmenlerin eğitim araç-gereçlerini etkili kullanma durumlarına ve hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına yönelik bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özen, R. (2008). Inservice training programs via distance education: primary school teachers' opinions. *TOJDE*, 9(1), 15.
- Özen, R. (2012). Distance education for professional development in ict integraton: A study with primary school teachers in Turkey. *International Journal of Business and Social Science*, 3(3).
- Öztürk, M. & Sancak, S. (2007). Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarının Çalışma Hayatına Etkileri. *Journal of Yaşar University*, 2(7), 761-794.
- Philips, J.J. (1987). Recruiting, training and retrainig new employes. California: Jossey Bass Inc.
- Saeed, M. (1999). The in-service training of primary school teachers in Greece: Views of directors and vice directors of PEK. *International Journal of Educational Management*, 13(4), 180-187.

- Santos, A. & Pedro, N. (2012). The relationship between teachers' training, personal sense of efficacy and ICT integration: Analysing its strength and stability, *International Conference on Information Communication Technologies in Education*, 5-7 July, Bildiriler Kitabı, pp. 343.
- Sercu, L., & Peters, E. (2002). Learning e-learning-a comprehensive investigation of course developers' and language teacher trainees' views regarding the usefulness and effectiveness of a multimedia self-tuition course. , *ReCALL*, 14(1), 32-46.
- Shenton, A.K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects, *Education for Information* 22, 63-75.
- Simith, M.F. & Woeste, J.T. (1983). In-service training: Does It Make a Difference?, *Journal of Extension*, 21(1).
- Şimşek, A. (2009). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Taşçı, F. (2003). *Hizmet içi eğitimde interaktif yöntemlerin etkinliğinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taymaz, H. (1981). *Hizmet içi eğitim. Kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Tekin, O. (2007). *Uzaktan eğitim yöntemi ile verilen hizmet-içi eğitim programının öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları ve tutumlarına etkisi- Muğla ili örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Toffler, A. (1998). *Rethinking the future*. Boston: Nicholas Brealey Publishing.
- Topaloğlu, M. & Sökmen, A. (2003). İşe alıştırma (oryantasyon) eğitiminin etkinliği ve işgören performansı ilişkisi (Ankara'da bir uygulama). *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2.
- Türkhan, H. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığının bilgisayar eğitimi uygulamalarında verilen uzaktan hizmet içi eğitimin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Uşun, S. (2004). Hizmet içi eğitimde bilgisayar destekli öğretime yönelik personel ve yönetici görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 19-30.
- Uşun, S. (2009). Information and communications technologies (ICT) in teacher education (ITE) programs in the world and Turkey: (A comparative review). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 331-334.
- Ünal, S. & Ada, S. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, H. & Arıbaş, S. (2012). Intel öğretmen hizmet içi eğitim kursunun değerlendirilmesi, *Milli Eğitim*, 193, 55-66.
- Yılmaz, H., & Düğenci, M. (2010). Hizmet içi eğitime farklı bir yaklaşım: E-hizmet içi eğitim. *XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 67-74.
- Yılmaz, H., & Kocasaraç, H. (2010). Hizmet içi öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşım: Yenilikçi öğretmenler programı ve değerlendirmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 51-64.
- Zengin, S. (2007). *E-learning and in-service training: an exploration of the beliefs and practices of trainers and trainees in the Turkish national police*.

EKLER

EK-1

İÇERİK ANALİZİNDE KULLANILAN REFERANSLAR

M1	Cüre, F. (2007). <i>Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan web tabanlı uzaktan hizmet içi bilgisayar eğitimi programının değerlendirilmesi</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
M2	Tekin, O. (2007). <i>Uzaktan eğitim yöntemi ile verilen hizmet-içi eğitim programının öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları ve tutumlarına etkisi- Muğla ili örneği</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
M3	Kiper, A. (2008). <i>İlköğretim öğretmenlerinin bilgi teknolojilerini derslerde kullanım durumları ve bilgi teknolojileri ile ilgili almış oldukları hizmet içi eğitimler hakkındaki görüşleri (Sakarya ili örneği)</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
M4	Özan, M. B. & Dikici, A. (2001). Hizmet içi eğitim programlarının etkililiğinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve TÜBİTAK örneği). <i>Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 11(2), 225–240.
M5	Çalımfidan, M. (2007). <i>İnternete dayalı uzaktan eğitim ve uzaktan hizmet içi eğitim yöntemleri ile bilgisayar eğitimi hakkında öğretmen görüşleri</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

M6	Özdem, C. (2007). <i>Uzaktan hizmet içi eğitim yöntemi ile bilgisayar eğitimi uygulamasının değerlendirilmesi</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
M7	Türkhan, H. (2008). <i>Milli Eğitim Bakanlığının bilgisayar eğitimi uygulamalarında verilen uzaktan hizmet içi eğitimin değerlendirilmesi</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
M8	Baran, F. (2008). <i>Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan hizmet içi eğitim yöntemiyle bilgisayar eğitimi uygulamasına ilişkin öğretmen görüş ve önerileri</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
M9	Yıldız, H. & Arıbaş, S. (2012). Intel öğretmen hizmet içi eğitim kursunun değerlendirilmesi, <i>Milli Eğitim</i> , 193, 55-66.
M10	Uşun, S. (2004). Hizmet içi eğitimde bilgisayar destekli öğretime yönelik personel ve yönetici görüşleri. <i>Kastamonu Eğitim Dergisi</i> , 12(1), 19-30.
M11	Akahori, K., Horiguschi, H., Suzuki, K., & Nambu, M. (2001). Development and evaluation of web-based in-service training system for improving the ict leadership of schoolteachers. <i>Journal of Universal Computer Science</i> , 7(3), 211-225.
M12	Brito, C., Duarte, J. & Baía, M. (2010). Ict and in-service teachers' training: Numbers and trends. <i>Digital Education Review</i> , Cilt No(11), 67-76.
M13	Liu, M. H. (2012). Discussing teaching videocases online:

	Perspectives of preservice and inservice EFL teachers in Taiwan. <i>Computers & Education</i> , 59(1), 120-133.
M14	Yılmaz, H., & Kocasaraç, H. (2010). Hizmet içi öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşım: Yenilikçi öğretmenler programı ve değerlendirmesi. <i>Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 11(3), 51-64.
M15	Kselsey, T: W. & Mincemoyer, C. C. (2001). Exploring The Potential of In-Service Training Through Distance Education. <i>Journal of Extension</i> , 39(2).
M16	Jung, I. (2001). Issues and challenges of providing online inservice teacher training: Korea's experience. <i>The International Review of Research in Open and Distance Learning</i> , 2(1).
M17	Abuhmaid, A. (2011). Ict training courses for teacher professional development in Jordan. <i>The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET</i> , 10(4), 195-210.
M18	Outen, D. (1994). Increasing the Basic Computer Skills of Junior High School Teachers through Inservice Training.
M19	Yılmaz, H., & Düğenci, M. (2010). Hizmet içi eğitime farklı bir yaklaşım: E-hizmet içi eğitim. <i>XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri</i> , 67-74.
M20	Özen, R. (2008). Inservice training programs via distance education: primary school teachers' opinions. <i>TOJDE</i> , 9(1), 15.
M21	Beşoluk, Ş., Kurbanoglu, N. İ. & Önder, İ. (2010). Educational

	technology usage of pre-service and in-service science and technology teachers. <i>Elementary Education Online</i> , 9(1), 389-395.
M22	Kim, J. H., Jung, S. Y., & Lee, W. G. (2008). Design of contents for ICT literacy in-service training of teachers in Korea. <i>Computers & Education</i> , 51(4), 1683-1706.
M23	Zengin, S. (2007). <i>E-learning and in-service training: an exploration of the beliefs and practices of trainers and trainees in the Turkish national police</i> .
M24	Morrison, J. W., Raya-Carlton, P., Henk, J. K., & Thornburg, K. R. (2008). Satellite-based distance courses for in-service training. <i>Quarterly Review of Distance Education: Research That Guides Practice</i> , 8(1), 35.
M25	Karagiorgi, Y., & Charalambous, K. (2006). ICT in-service training and school practices: In search for the impact. <i>Journal of Education for Teaching</i> , 32(4), 395-411.
M26	Chio, K. S. (2012). Effective practices in providing online, in-service training to health professionals in low-resource settings. <i>International Journal of Training and Development</i> , 16(3), 228-234.
M27	Santos, A. & Pedro, N. (2012). The relationship between teachers' training, personal sense of efficacy and ICT integration: Analysing its strength and stability, <i>International Conference on Information Communication Technologies in Education</i> , 5-7 July, Bildiriler Kitabı, pp. 343.

M28	Chen, H. R., & Tseng, H. F. (2012). Factors that influence acceptance of web-based e-learning systems for the in-service education of junior high school teachers in Taiwan. <i>Evaluation and Program Planning</i> , 35(3), 398-406.
M29	Aduwa-Qgiegbaen, S.E.O. (2008). In-service teachers' attitude to computers and their perception of obstacles to their use in primary and secondary schools in nigeria, <i>European Journal of Scientific Research</i> , 21(1), 175.
M30	Uşun, S. (2009). Information and communications technologies (ICT) in teacher education (ITE) programs in the world and Turkey: (A comparative review). <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 1(1), 331-334.
M31	Kiper, A. & Tercan, S. S. (2012). The usage of information technologies in classroom environment among primary school teachers and their perception on in-service training programs on it (Sample of Sakarya). <i>TOJET</i> , 11(3), 386.
M32	Özen, R. (2012). Distance education for professional development in ict integraton: A study with primary school teachers in Turkey. <i>International Journal of Business and Social Science</i> , 3(3).
M33	Taşçı, F. (2003). <i>Hizmet içi eğitimde interaktif yöntemlerin etkinliğinin değerlendirilmesi</i> . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
M34	Kılıçoğlu, O. (2007). <i>Hizmet içi eğitimde kullanımı artan web tabanlı eğitim yöntemi ve bir uygulama</i> .

	Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
M35	Bayır, G.O. (2005). <i>Hizmet içi eğitimde kurumsal ağ kullanımında izlenen yöntem ve öğretim dili bilgisinin öğrenci başarısına etkisi</i> . Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
M36	Ergin, İ., Akseki, B. & Deniz, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. <i>Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 11(42), 55-66.
M37	Bayrak, G. (2012). <i>Öğretmenlerin lcd panelli etkileşimli tahtalar hakkındaki hizmet içi eğitim sonrası görüşleri</i> . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
M38	Cesur, E. (2010). <i>Intel öğretmen programı karma modeli hizmet içi eğitimi hakkındaki öğretmen görüşleri</i> . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
M39	Can, E. (2011). <i>Türkiye’de kamu personelinin hizmet içi eğitiminde bilişim teknolojilerinin rolü</i> . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
M40	Gökbulut, B. (2006). <i>Web tabanlı hizmet içi eğitim planlaması</i> . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Sayfa: 37.
M41	Delil, Y. (2005). <i>Yönetici asistanları ve büro çalışanlarının hizmet içi eğitimleri için bir web tabanlı uzaktan</i>

	<i>eğitim programı önerisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.</i>
M42	Halvurt, İ. (2010). <i>Avrupa Birliği'nde hizmet içi eğitim politikaları: Geleneksel ve uzaktan eğitim yaklaşımına göre Trakya Birlik hizmet içi eğitim modelinin oluşumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.</i>
M43	Saeed, M. (1999). The in-service training of primary school teachers in Greece: Views of directors and vice directors of PEK. <i>International Journal of Educational Management</i> , 13(4), 180-187.
M44	Ensaroğlu, A. (2010). <i>Havaalanlarında çalışan meteoroloji personeline uzaktan eğitim yöntemi ile hizmet içi eğitim verilmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Ankara.</i>
M45	Meletiou-Mavrotheris, M., & Bayés, A. S. (2012). Distance training of mathematics teachers: The early statistics experience. <i>RUSC. Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento</i> , 9(1), 150.
M46	Sercu, L., & Peters, E. (2002). Learning e-learning-a comprehensive investigation of course developers' and language teacher trainees' views regarding the usefulness and effectiveness of a multimedia self-tuition course. , <i>ReCALL</i> , 14(1), 32-46.
M47	Akcaoglu, M. (2008). <i>Exploring technology integration</i>

-
- approaches and practices of preservice and in-service English language teachers.* Unpublished master thesis, Middle East Technical University Institute of Social Sciences, Ankara.
-
- M48 Lutonsky, R. R., & Adviser-Rice, M. L. (2009). *Pre-service and in-service training, gender, and years of teaching experience: Influences on teachers' basic technology competencies.* University of Alabama.
-
- M49 Mouzakis, C. (2008). Teachers' perceptions of the effectiveness of a blended learning approach for ICT teacher training. *Journal of Technology and Teacher Education*, 16(4), 461-482.
-
- M50 Özdemir, S. M. (2000). *Müfredat laboratuvar okullarında görev yapan öğretmenlerin eğitim araç-gereçlerini etkili kullanma durumlarına ve hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına yönelik bir araştırma.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
-
- M51 Keleş, E., & Çelik, D. (2013). 2000-2010 yılları arasında bilgisayar teknolojileri ve eğitimde kullanımlarına yönelik yürütülen hizmet içi eğitim kursların incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 1(2), 164-194.
-

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı

Önder YILDIRIM

Doğum Yeri ve Tarihi

Ankara / 22.09.1986

EĞİTİM DURUMU

İlköğretim

Sıdika Kınacı İlköğretim Okulu

Lise Öğrenimi

Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi

Lisans Öğrenimi

Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi
Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi

Bildiği Yabancı Diller

İngilizce

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar

Erzincan Üniversitesi Kemaliye Hacı Ali
Akın Meslek Yüksekokulu Bilgisayar
Teknolojileri Bölümü Öğretim Görevlisi

İLETİŞİM

E-Posta Adresi

onderyildirim_86@hotmail.com